

Gällivare
Kommun

Dokumentnamn AVFALLSPLAN MED BILAGOR	
Dokumenttyp Hållbarhetsplaner	Diarienummer KSst/2019:338
Beslutad av Kommunfullmäktige	Framtagen av Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen
Beslutad KF 2020-12-14 § 197	Giltighetstid Tillsvidare

HÅLLBARHETSPLANER

Definition: Hållbarhetsplanerna tillsammans med översiktsplanen beskriver riktningen för kommunens hållbarhetsarbete. Inom kategorin "Hållbarhetsplaner" finns den sociala hållbarhetsplanen, ekologiska hållbarhetsplanen, ekonomiska hållbarhetsplanen, översiktsplan samt kommunstyrelsens eventuella fokusområden för mandatperioden. Dokument inom kategorin "Hållbarhetsplaner" beslutas i huvudsak av kommunfullmäktige.

Avfallsplan

Gällivare kommun 2020-2024

**Gällivare
kommun**

Förord

Alla kommuner är enligt miljöbalken och avfallsförordningen skyldiga att ha en renhållningsordning som består av en avfallsplan och föreskrifter för hantering av avfall i kommunen. Vad avfallsplanen ska innehålla specificeras i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:2) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. Avfallsplanen ska ses över minst var fjärde år och uppdateras vid behov. I renhållningsordningen beskriver kommunen hur avfall som uppstår i kommunen ska hanteras genom insamling, transport och behandling.

Denna avfallsplan har antagits av kommunfullmäktige i Gällivare kommun den 2020-12-14 och gäller till och med år 2024. Revidering av avfallsplanen ska ske under 2024 och en ny avfallsplan antas före utgången av år 2024.

Allmänheten, representanter för intresseorganisationer, politiska partier, länsstyrelsen, kommunala förvaltningar och andra intresserade har haft tillfälle att lämna synpunkter genom utställning av avfallsplanen.

Avfallsplanen har upprättats av Golder Associates AB i samarbete med Gällivare kommun. Arbetsgruppen har bestått av:

Robin Waara och Johan Jillmyr, Avdelningschef Teknik, Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen, Gällivare kommun.

Irina Liashenko och Minna Vesa, avfallsplanerare Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen, Gällivare kommun.

Christin Jonasson, miljökonsult, Golder Associates AB.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Syfte	7
Mål och åtgärder	7
Mål och åtgärder för avfall som kommunen ansvarar för	8
Åtgärder	8
Mål och åtgärder för kommunens verksamhetsavfall.....	9
Åtgärder	9
Mål och åtgärder för övrigt avfall.....	10
Åtgärder	10
Mål och åtgärder för förpackningsavfall och returpapper	11
Mål och åtgärder för att minska nedskräpning.....	14
Att ta fram mål och åtgärder	14
Sveriges miljö kvalitetsmål	14
Nationell avfallsplan	16
Långsiktiga mål	16
Styrmedel	17
Uppföljning.....	18
Framtida insamlingssystem och anläggningar	19
Avfallsplanens koppling till fysisk planering	20
Avfallshantering i Gällivare kommun	21
Boende och näringsliv	21
Insamlingssystem	23
Avfallsmängder och hantering i Gällivare	23
Avfallsmängder	24
Avfall med producentansvar	26
Övrigt avfall	30
Återvinningsanläggningar i Gällivare	30
Kavahedens avfallsanläggning och ÅVC.....	30
ÅVC på landsbygden.....	31
Återvinningsstationer	31
Uppföljning av föregående avfallsplan, år 2012-2017	31

Uppföljning av mål och åtgärder	31
Nedlagda deponier	34
Samråd och miljöbedömning	36
Samråd	36
Miljöbedömning.....	36
Funktioner som medverkat vid framtagandet	37
Information till hushållen	37
Uppgifter till Länsstyrelsens sammanställning	38
Lämnande av uppgifter till Naturvårdsverket	38
Källor.....	39

Bilagor

A. Avfallsmängder och behandling åren 2012 och 2017

B. Miljökonsekvensbedömning

Sammanfattning

Avfallsplanen handlar om avfall och återvinning i Gällivare kommun de närmaste fyra åren. Syftet med denna avfallsplan är att vara ett styrdokument för kommunens agerande inom avfallsområdet. Avfallsplanen ska utgöra grunden för kommunens ambitioner och mål för avfallshanteringen i linje med de miljömål som riksdag och regering arbetar efter. Avfallsplanen innehåller målsättningar som ska följas uppårligen.

Uppföljning av uppsatta mål i föregående avfallsplan visar att målen om rätt hantering och rätt kvalitet på avfallet samt att återanvändningen och återvinningen ska öka har uppfyllts för hushållens avfall. *För företag och verksamheter är resultatet sämre och informationsinsatserna för dessa kan förbättras.* Målet om smartare transporter uppfylls delvis och logistiken kring avfallshanteringen kan förbättras ytterligare. Målet om att minimera deponering uppfylls. En inventering av gamla tippar behöver utföras så att riskbedömningarna kan uppdateras.

För att Gällivare kommun ska få en ännu bättre och mer resurseffektiv avfallshantering har mål utarbetats.

Gällivare kommun har följande mål för avfallshanteringen:

- Vårt avfall ska inte belasta miljön för framtida generationer.
- Kommunen ska verka för en hållbar konsumtion och ökad återanvändning.
- Kommunen ska stödja omhändertagandet av återanvändbart avfall.
- Mängden avfall som kommunen ansvarar för ska minska.
- Mängden avfall till förbränning och deponi ska inte öka.
- Sortering av farligt avfall ska förbättras.
- Kommunen ska verka för att ständigt förbättra logistiken inom avfallshanteringen.
- Kommunen ska använda mer och mer förnyelsebara drivmedel för avfallstransporter.
- Hushåll, kommunen och verksamheter ska bli bättre på att återanvända, sortera och återvinna.
- Verksamheter ska öka återanvändningen, öka återvinningsgraden och bli bättre på att omhänderta farligt avfall på rätt sätt.
- Nedskräpningen ska minska.

De långsiktiga målen har brutits ner i ett antal kortsiktiga mål för perioden 2020-2024. I avfallsplanen redovisas åtgärder för hur dessa mål skall uppnås under de närmaste fyra åren.

Hushåll och verksamheter ska känna till hur avfall ska sorteras, varför det ska sorteras och var det kan/skalämnas. Gällivarekommunska informera hushållen minst två gånger per år om varför och hur man förebygger att avfall uppstår, hur man återanvänder, hur man återvinner avfall och sorterar ut farligt avfall, förpackningar, brännbart avfall och matavfall. Informationen ska alltid finnas tillgänglig på kommunens hemsida. Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen ansvarar för att informationen skickas ut och hålls uppdaterad.

Kommunen kommer informera hushåll och verksamheter om när insamling av matavfall börjar och hur matavfall ska samlas in. Kärl kommer att ställas ut vid villor och i flerfamiljshus och verksamheter. Kommunen kommer att inventera hushåll och företag som ska vara abonnenter.

I kommunens planering av nya bostäder och verksamheter ska avfallshanteringen beaktas så att tillgänglighet till hushållsnära tömning av tex förpackningar med producentansvar underlättas.

Kommunen ska även fortsätta att stödja återanvändning genom återvinningsmarknaden Alltinget. Där kan man lämna vitvaror, elektronik, möbler och andra begagnade saker för försäljning.

Kommunen ska informera om nedskräpning och utveckla insamlingsystem som minskar mängden avfall från gatuhållning.

Förslag till renhållningsordning bestående av avfallsplanen och renhållningsföreskrifter har annonserats på kommunens hemsida, www.gellivare.se. Därefter har renhållningsordningen varit utställd på kommunkontoret i Gällivare och på www.gellivare.se under 5 veckor. Berörda och intresserade har då haft tillfälle att lämna synpunkter på renhållningsföreskrifterna och avfallsplanen till kommunen. Synpunkter har inkommit från Miljö- bygg-, och räddningsnämnden i Gällivare kommun, Vänsterpartiet i Gällivare kommun samt Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Inledning

Avfallsplanen berör dig som bor och verkar i Gällivare kommun. Varje kommun är enligt miljöbalken 15 kapitlet skyldig att upprätta en avfallsplan. Avfallsplanen beskriver vad som händer med avfallet i Gällivare kommun och är även en handlingsplan med mål och åtgärder inför de kommande åren. Avfallsplanen är upprättad enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall och tillhörande vägledning (Rapport 6760).

Denna avfallsplan är en revidering av den förra, som gällde för perioden år 2010-2018. I avfallsplanen redovisas förslag till övergripande mål för kommunens avfallshantering och ett förslag till handlingsprogram för perioden 2020-2024.

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen har verksamhetsansvaret för renhållningen i Gällivare. Miljö-, bygg- och räddningsnämnden har tillsynsansvaret.

Begreppet hushållsavfall har ersatts av begreppet avfall som kommunen ansvarar för, vilket tydliggör att kommunen ansvarar för både hushållsavfall och avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter. Kommunen ansvarar för att hushållsavfall inom kommunen samlas in och behandlas enligt 15 kap. 20 § miljöbalken. Kommunerna ansvarar inte för de avfallsfraktioner som producenter ansvarar för och som regleras i förordningar för producentansvar.

Syfte

Avfallsplanens syfte är att kartlägga avfallshanteringen i kommunen men också att skapa en kommunal avfallsstrategi som går i linje med de miljömål som riksdag och regering arbetar efter. Den är också ett styrdokument för kommunens agerande inom avfallsområdet. Planen är inte juridiskt bindande men anger kommunens inriktning. Avfallsplanen innehåller målsättningar som ska följas upp årligen.

Mål och åtgärder

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall 5 § ska avfallsplanen innehålla mål och åtgärder.

5 § Avfallsplanen ska innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för. För avfall som kommunen inte ansvarar för ska avfallsplanen innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera detta avfall, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta.

Mål och åtgärder för avfall som kommunen ansvarar för

Med avfall som kommunen ansvarar för avses hushållsavfall och kommunens verksamhetsavfall.

Målet är att återanvändningen och återvinningen av avfall som kommunen ansvarar för ska öka.

Målet är att införa insamling av matavfall för hushåll och verksamheter år 2022.

Målet är att till 2023 uppnå en utsortering på 40% av matavfallet och 60% utsortering till 2024.

Målet är att matavfallets renhet ska minst motsvara mottagande anläggnings krav.

Målet är att avfallets innehåll av skadliga ämnen ska minska. En viktig del i detta är att farligt avfall lämnas till rätt omhändertagande. Farligt avfall lämnas till ÅVC på Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas.

Målet är att öka insamlingen av fett via fettavskiljare.

Åtgärder

Hushåll och verksamheter ska känna till hur avfall ska sorteras, varför det ska sorteras och var det kan/ska lämnas. Gällivare kommun ska informera hushållen minst två gånger per år om varför och hur man förebygger att avfall uppstår, hur man återanvänder, hur man återvinner avfall och sorterar ut farligt avfall, förpackningar, brännbart avfall och matavfall. Informationen ska alltid finnas tillgänglig på kommunens hemsida. Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen ansvarar för att informationen skickas ut och hålls uppdaterad. Informationskanaler som används är kommunens hemsida, annonser, utskick och sociala medier.

Återanvändning och Återvinning

Kommunen ska fortsätta arbeta för att produkter och avfall som lämnas på återvinningscentralen styrs till återanvändning och förberedelse för återanvändning genom återvinningsmarknaden, via privata aktörer eller andra system. Återvinningsmarknaden ska utvecklas. Kommunen ska arbeta för att medvetandegöra och tydliggöra kopplingen mellan produktion, konsumtion och avfall.

Insamlingssystemen ska kontinuerligt förbättras ur ett helhetsperspektiv, d.v.s. förbättra återvinningsstationernas ytor och uppställning och utveckla grovavfallshämtning.

Återvinningscentralerna ska vara välplanerade, välstädade och trivsamma för besökare och personal. Kommunen ska arbeta för att möta behovet på tillgänglighet på Kavahedens återvinningscentral.

Kommunen ska samarbeta med aktörer som tar emot begagnade produkter och erbjuda dem platser för insamling inom kommunen. Det kan till exempel ske på återvinningscentralen, men även på andra platser i kommunen.

Kommunen ska informera om var textilier kan samlas in i samverkan med andrahandsaktörer.

I kommunens planering av nya bostäder och verksamheter ska avfallshanteringen beaktas så att tillgänglighet till hushållsnära tömning av tex förpackningar med producentansvar underlättas.

Farligt avfall

Insamlingen av farligt avfall ska öka genom att informera om vad som är farligt avfall och hur det ska tas omhand och var det kan lämnas, vid återvinningscentralen (ÅVC på Kavaheden och på landsbygden.

Insamling av matavfall

Kommunen kommer informera hushåll och verksamheter om när insamling av matavfall börjar och hur matavfall ska samlas in. Kärll kommer att ställas ut vid villor och i flerfamiljshus och verksamheter. Kommunen kommer att inventera hushåll och företag som ska vara abonnenter.

Fettavskiljare

Kommunen ska informera hushåll och verksamheter om hur fett ska samlas in. Kommunen kommer att inventera företag som ska vara abonnenter, kontakta företag och entreprenör samt ekonomiavdelning för att ordna det praktiskt.

Mål och åtgärder för kommunens verksamhetsavfall

Målet är att återanvändningen och återvinningen av avfall som kommunen ansvarar för ska öka.

Målet är att införa insamling av matavfall för hushåll och verksamheter år 2022.

Målet är att till 2023 uppnå en utsortering på 40 % av matavfallet och 60 % utsortering till 2024.

Målet är att avfallens innehåll av skadliga ämnen ska minska. En viktig del i detta är att farligt avfall lämnas till rätt omhändertagande. Farligt avfall lämnas till ÅVC på Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas.

Åtgärder

Återanvändning och Återvinning

Återanvändningen inklusive förberedelse för återanvändning av textilier, möbler, elektronik etc. ska öka i kommunens verksamheter genom att inventera befintlig utrustning som kan återanvändas före inköp av ny utrustning. I samband med upphandling och inköp ska krav ställas som gynnar återanvändning. Kommunen ska även ställa krav i samband med upphandling på att minska emballage och transporter.

Vid nybyggnad och rivningar av kommunens anläggningar ska krav ställas så att byggande sker resurseffektivt och att återanvändning och återvinning beaktas vid rivning. Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen ansvarar för kommunens planering.

Insamling av matavfall

Matsvinnet ska minska och avfallssorteringen ska förbättras i kommunens verksamheter (skolor, förskolor, äldreomsorg, kommunhus etc) genom att Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen

informerar om hur man undviker att matavfall uppstår och hur matavfallet ska sorteras. Kommunen ska även uppmuntra till initiativ inom kommunens verksamheter som minskar matsvinnet och ökar utsorteringen av matavfall.

Nedskräpning

Hanteringen av avfall från gaturenhållning ska förbättras genom att informera om nedskräpning och utveckla insamlingssystem som minskar mängden avfall från gaturenhållning.

Farligt avfall

Vad som är farligt avfall och hur det ska tas omhand och var det kan lämnas är också en viktig del av informationsinsatserna. Farligt avfall lämnas vid ÅVC på Kavaheden och på landsbygden.

Kommunen ska informera om vad som får spolas ned i avloppet för att minska mängden farliga ämnen i slammet.

Mål och åtgärder för övrigt avfall

Även för industriavfall och verksamhetsavfall är målet att minst 50 % ska materialåtervinnas eller komposteras till år 2022 jämfört med år 2017. De företag som lämnar hushållsavfall till kommunens renhållning ska också källsortera i brännbart, matavfall och deponirest.

Målet är att avfallets innehåll av skadliga ämnen ska minska. En viktig del i detta är att farligt avfall lämnas till rätt omhändertagande. Hushåll ska lämna farligt avfall till ÅVC på Kavaheden eller på landsbygden. Verksamheter ska lämna farligt avfall till en godkänd mottagare och transportör.

Målet är att andelen industri- och byggavfall till återvinning ska öka med minst 10% till år 2022 jämfört med år 2017.

Åtgärder

För att stimulera företag och verksamheter att sortera och återvinna sitt hushållsavfall ska information riktad till företag och verksamheter finnas på kommunens hemsida. Miljö-, bygg-, och räddningsförvaltningen ansvarar för att följa upp och informera om avfallshantering vid sin tillsyn.

Återanvändning och Återvinning

Kommunen ska även fortsätta arbeta för att produkter och avfall som lämnas på Kavahedens återvinningscentral styrs till återanvändning och förberedelse för återanvändning genom återvinningsmarknaden Alltinget. Där kan även företag och verksamheter lämna vitvaror, elektronik, möbler och andra begagnade saker för försäljning. Stöd & utvecklingsförvaltningen ansvarar för Alltinget och Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen ansvarar för ÅVC.

Vid bygglov och rivningslov ska krav ställas så att byggande sker resurseffektivt och att återanvändning och återvinning beaktas vid rivning. Miljö-, bygg-, och räddningsförvaltningen ansvarar för att krav ställs vid ansökningar. I översikts- och detaljplaneringen ska kommunen avsätta ytor för avfallshantering och återanvändningsverksamhet.

En stor del av träavfall går idag till energiutvinning och för att stimulera företag att sortera bättre kan taxan för osorterat avfall höjas. Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen ansvarar för att följa upp avfallstaxan och föreslå hur taxorna ska stimulera återvinning.

Miljö-, bygg-, och räddningsförvaltningen ansvarar för att följa upp och informera om avfallshantering vid sin tillsyn.

Insamling av matavfall

Matsvinnet ska minska och avfallssorteringen ska förbättras i företag och verksamheter genom regelbunden riktad information till företag och verksamheter om hur de undviker att matavfall uppstår och hur matavfallet ska sorteras. Informationen ska finnas på kommunens hemsida, sociala medier och tidningar. Kommunen ska även informera företag om möjligheter att samarbeta med organisationer som förmedlar tjänster som minskar matsvinnet genom att tex mat som inte går åt från restauranger kan säljas bort till ett lägre pris istället för att hamna i soppsåsen.

Farligt avfall

För att minska avfallets innehåll av farliga ämnen ska information riktad till företag och verksamheter finnas på kommunens hemsida.

Mål och åtgärder för förpackningsavfall och returpapper

Målet är att öka och förbättra källsorteringen för att få renare fraktioner som är lättare att återvinna och på så sätt även öka materialåtervinningen.

Det finns idag ingen bränslebrist i Norrbotten och omhändertagande av brännbart avfall är en kostnad för kommunen. Ökad återvinning och utsortering av material som faller under producentansvar kan leda till minskade mängder brännbart avfall och därmed mindre utgifter för kommunen.

Kommunen informerar om hur förpackningsavfall och returpapper kan ska återvinnas och var det ska lämnas på sin hemsida i samråd med Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI). Kommunen informerar även om hur kommuninvånarna och verksamheter kan förebygga att förpackningsavfall och returpapper uppstår och hur det kan återanvändas.

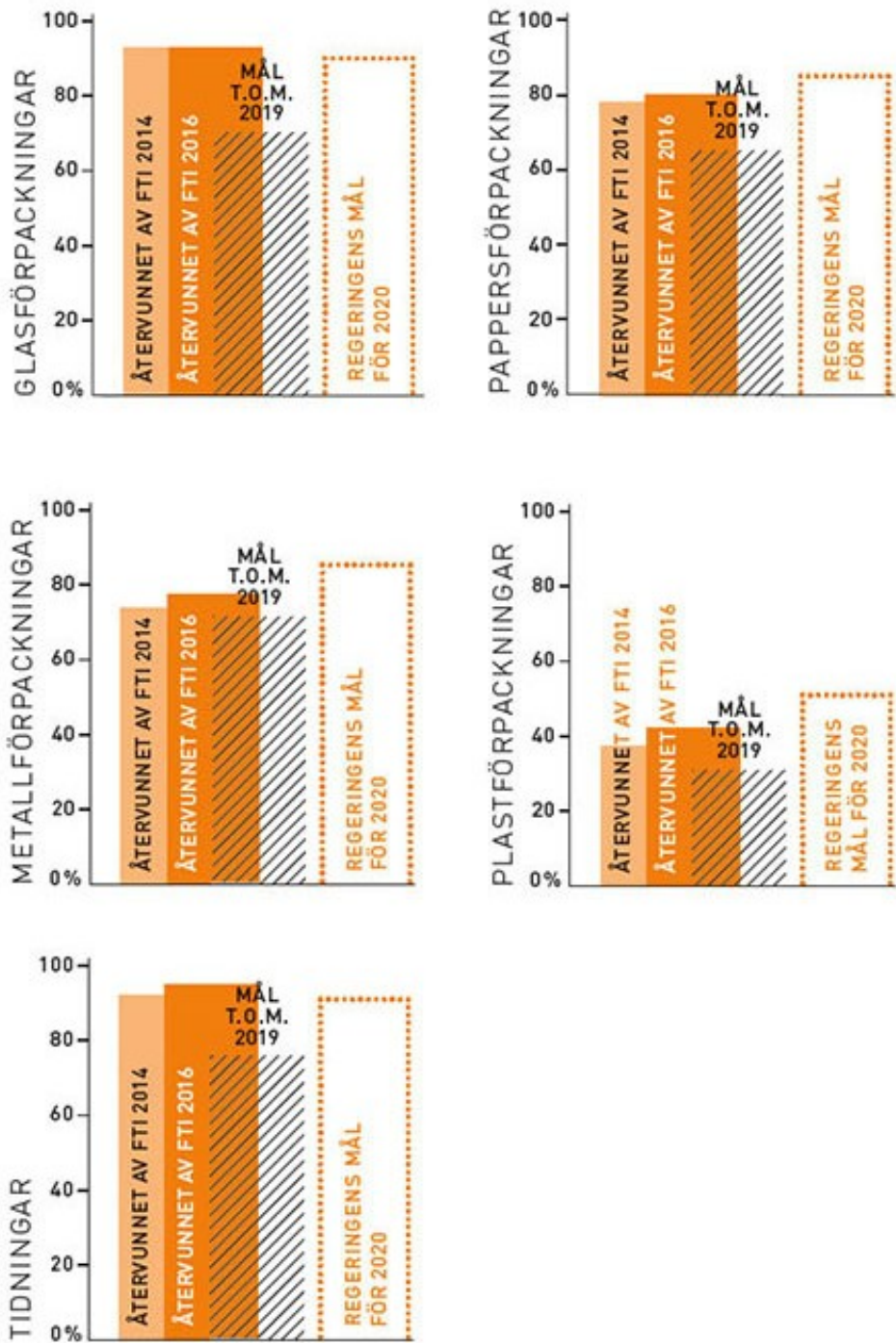
Grunden för det svenska insamlings- och återvinningssystemet för återvinning av förpackningar och tidningar är producentansvaret. Producenterna är också skyldiga att rapportera in statistik till Naturvårdsverket för uppföljning av de nationella målen och mål gemensamma inom EU. Producenterna ska rapportera resultatet av insamlingsverksamheten, återanvändningen, återvinningen och materialutnyttjandet till Naturvårdsverket. Insamlingssystemet drivs av Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) och finansieras huvudsakligen med hjälp av förpackningsavgifter som producenterna, dvs företag som importerar varor, fyller en förpackning och säljer en vara, betalar. FTIs verksamhet drivs helt utan vinstintresse och ingen ekonomisk utdelning till ägarna får förekomma. Detta för att kostnaden för insamling och återvinning så lite som möjligt ska påverka priset på varorna. För mer information se www.fti.se.

FTI har ett utvecklingsprogram med sikte på mer och bättre återvinning som de kallar 7-punktsprogrammet. Syftet är att ta ett större grepp om hela återvinningskedjan och implementera en cirkulär ekonomi à la FTI. Programmet förutsätter att FTI behåller ansvaret för insamlingen, att definition om vilka producenter som lagstiftaren ålägger producentansvaret slås fast och att en tillsynsmyndighet införs i kombination med ett tydligt regelverk med förhandsgodkända insamlingssystem.

De sju punkterna innebär i korthet:

1. Återvinningsstationer. En tydlig satsning på upprustning och skötsel av återvinningsstationer.
2. Fastighetsnära insamling. Ensatsning för ökad fastighetsnära insamling för hushåll, till 50 procent.
3. Samarbete. Tydliga samverkansavtal med alla Sveriges 290 kommuner. FTI satsar dessutom vidare på att driva olika utvecklings- och samarbetsprojekt med kommuner och andra intressenter
4. Kvalitetskontroller. Löpande kvalitetskontroller längs hela återvinningskedjan där hushållens betyg är vägledande för förbättringar.
5. Informationsinitiativ. FTI ska utveckla stöd till kommunerna för att säkerställa en effektiv information till hushållen.
6. Återvinningsbara förpackningar. Vi vill ge verktyg för förpackningsutvecklare, inköpare och hållbarhetschefer att göra ännu smartare val av förpackningsmaterial.
7. Materialåtervinning. FTI vill bidra till bättre materialåtervinning via bättre sortering, behandling och försäljning av återvunnet material.

Från år 2020 gäller höjda återvinningsmål, fastslagna av regeringen. Målen och Förpacknings- och tidningsinsamlingen, FTIs, uppföljning redovisas i Figur 1 nedan.

Figur 1. Förpacknings- och tidningsinsamlingens uppföljning av återvunnet material mot målen. Källa: FTI AB, <http://ftiab.se/985.html>

Mål och åtgärder för att minska nedskräpning

6§ Avfallsplanens ska innehålla mål och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning.

För att minska nedskräpning i kommunen ska kommunen:

- Identifiera och inventera problem relaterade till nedskräpning för att kunna utveckla en handlingsplan med fungerande åtgärder för att minska nedskräpningen med hjälp av Naturvårdsverket, stiftelsen Håll Sverige Rent och Havs- och vattenmyndighetens vägledning om nedskräpning till kommunerna: Strategiskt arbete för minskad nedskräpning, Rapport 65519.
- Genomföra aktiviteter mot nedskräpning tillsammans med olika aktörer inom kommunen. Det kan till exempel handla om fler papperskorgar, tätare tömning, skolprojekt, lokala informationskampanjer och skräpplockaraktiviteter.
- Följa upp effekten av de aktiviteter som görs, till exempel via skräpmätningar.
- Utveckla samverkan mellan kommunens olika funktioner.
- Genomföra dialoger och utbyta erfarenheter med andra kommuner för att lära av goda exempel.
- Prioritera åtgärder för att förebygga och minska nedskräpning av plast som kan leda till marin nedskräpning och uppkomst av mikroplaster.

Att ta fram mål och åtgärder

7§ Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och åtgärder ska syfta till att avfallet hanteras enligt avfallshierarkin i enlighet med 2 kap. 5 § och 15 kap. 10 § miljöbalken.

För kommunen innebär detta att kommunen bör formulera lokala mål och åtgärder som bidrar till att uppnå de nationella målen och som är relevanta för kommunen. Målen och åtgärderna bör även utgå från andra relevanta nationella, regionala och lokala mål, strategier och planer.

Gällivare kommuns mål för avfall som kommunen ansvarar för och övrigt avfall bidrar redan idag till att uppfylla de nationella och regionala miljömålen genom att införa insamling av matavfall, öka återanvändning och återvinning av material samt genom att minska avfallets innehåll av skadliga ämnen.

Sveriges miljö kvalitetsmål

De 16 nationella miljö kvalitetsmålen ska i huvudsak vara uppnådda till år 2020. Målen beskriver de kvaliteter som vår miljö och våra gemensamma natur- och kulturresurser måste ha för att vara ekologiskt hållbara på lång sikt. Avfallshanteringen har också betydelse för möjligheten att uppnå generationsmålet om att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. För

att underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen fastställer regeringen etappmål inom prioriterade områden. Etappmålen ska vara steg på vägen för att inom en generation skapa förutsättningar för att nå ett eller flera miljö kvalitetsmål och generationsmålet. Naturvårdsverket ansvarar för mål och åtgärder inom avfallsområdet. Läs mer på <http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/>.

Av de nationella miljö kvalitetsmålen är det främst begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö och god bebyggd miljö som är mål där åtgärder för hållbar avfallshantering har betydelse. Där anges ett antal punkter som miljöpolitiken bör fokusera på för att målet ska uppnås. Punkter som kopplar till avfall är bland annat att:

- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.

För miljömålet God bebyggd miljö har regeringen fastställt tio preciseringar. En av dessa handlar om hållbar avfallshantering:

”Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.”

Dessutom finns följande etappmål för avfall och farliga ämnen:

Ökad resurshushållning i byggsektorn

Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.

Ökad resurshushållning i livsmedelskedjan

Insatser ska vidtas så att det senast år 2018 sorteras minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas tillvara.

Giftfria och resurseffektiva kretslopp

Användningen av återvunna material ska vara säker ur hälso- och miljösynpunkt genom att återcirkulation av farliga ämnen så långt som möjligt undviks samtidigt som resurseffektiva kretslopp eftersträvas. Detta uppnås genom en samlad åtgärdsstrategi inom EU, vilken senast år 2018 resulterat i bland annat följande insatser:

- EU:s regelverk för avfall, kemikalier och varor är i huvudsak kompletterade och samordnade så att de styr mot giftfria och resurseffektiva kretslopp.
- Principen om höga och likvärdiga krav på innehållet av farliga ämnen i nyproducerade och återvunna material är fastslagen genom beslut där så är lämpligt.

Nationell avfallsplan

Naturvårdsverket har fastställt en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program för åren 2018-2023. Arbetet fortsätter med de särskilda strömmar som identifierades i tidigare planer och program som viktiga: mat, textil, elektronik och bygg- och rivning. Plast och nedskräpning är nya områden som uppmärksammas som viktiga att arbeta med.

De nyligen beslutade ändringarna i EU:s avfallspaket innebär att planen och programmet kommer behöva ses över och revideras redan till den 5 juli 2020.

Avfallsmängderna fortsätter att öka och dagens resursuttag är inte hållbart. Idag utnyttjas 60 procent av världens ekosystem på ett icke hållbart sätt. De kommande årtionden kommer en ökad befolkning med högre inkomster öka den globala efterfrågan på produkter och tjänster.

Det finns både potential och utmaningar för att nå mer cirkulära flöden. Materialåtervinningen behöver öka på ett säkert sätt och det är viktigt med teknikutveckling och efterfrågan på återvunnet material. Vi behöver arbeta mot en hållbar produktion och konsumtion.

Kommunen arbetar för att förebygga avfall och för att främja en hållbar konsumtion och produktion. Genom information till medborgarna vill kommunen stimulera till mer hållbara beteenden när det gäller exempelvis matavfall och att minska mängden avfall.

Långsiktiga mål

För att Gällivare kommun ska få en ännu bättre och mer resurseffektiv avfallshantering har långsiktiga mål utarbetats.

Gällivare kommun har följande långsiktiga mål, ca 10-15 år framåt, för avfallshanteringen:

- Vårt avfall ska inte belasta miljön för framtida generationer.
- Kommunen ska verka för en hållbar konsumtion och ökad återanvändning.
- Kommunen ska stödja omhändertagandet av återanvändbart avfall.
- Mängden avfall som kommunen ansvarar för ska minska.
- Mängden avfall till förbränning och deponi ska inte öka.
- Sortering av farligt avfall ska förbättras.
- Kommunen ska verka för att ständigt förbättra logistiken inom avfallshanteringen.
- Kommunen ska använda mer och mer förnyelsebara drivmedel för avfallstransporter.
- Hushåll, kommunen och verksamheter ska bli bättre på att återanvända, sortera och återvinna.
- Verksamheter ska öka återanvändningen, öka återvinningsgraden och bli bättre på att omhänderta farligt avfall på rätt sätt.
- Nedskräpningen ska minska.

Styrmedel

8§ Avfallsplanens ska innehålla en redogörelse för de styrmedel som kommunen planerar att använda för att uppnå målen och genomföra åtgärderna.

Styrmedel är kommunens verktyg för att genomföra åtgärder och kan delas upp i administrativa, ekonomiska och informativa styrmedel. Exempel på styrmedel som kommunen förfogar över är:

- Information
- Avfallsföreskrifter
- Utformningen av avfallsavgiften
- Tillsyn
- Fysisk planering
- Upphandling

Information är ett viktigt styrmedel. Enskilda individers deltagande är viktigt för att uppnå resultat vilket också innebär att en förståelse behövs om varför det är viktigt att sortera och rent praktisk information avseende hur det ska gå till. Införande av insamling av matavfall men också förväntade ökade mängder av bygg- och rivningsavfall under perioden kräver framförhållning och genomförande av olika informationsinsatser. Information löpande genom olika kanaler och information med varierat fokus behövs för att hela tiden fånga upp de som inte redan har kunskap eller vet hur avfallshanteringen i kommunen är uppbyggd. För att förebygga nedskräpning är information också ett viktigt styrmedel.

I samband med att införande av matavfallsinsamling planerats har nya föreskrifter tagits fram som innefattar matavfallsinsamling och är uppdaterade till nuvarande lagstiftning. En miljöstyrande taxa ska införas för att stimulera till att minska avfallsmängderna och för att minska mängden avfall till förbränning och för att förpackningar ska sorteras ut i större utsträckning. Avfallstaxan revideras varje år och antas av kommunfullmäktige.

Vid tillsynsbesök kan möjligheten att påverka förbättrad avfallshantering ske genom att ställa frågor om företagsavfallslösning och också kunna anmärka på om avfallshanteringen är alltför bristfällig exempelvis avseende farligt avfall. Möjligheten kan användas i den mån det är praktiskt möjligt och om misstanke föreligger om att avfallshanteringen är undermålig.

I samband med fysisk planering och uppförande av ny bebyggelse finns möjlighet att redan från start ha en god planering för avfallshanteringen. Byggnader och anläggningar kan planeras och dimensioneras med modern hantering i åtanke, vilket kan ge bättre källsortering, bättre miljö och bättre arbetsmiljö samt medföra bra lokaliseringar för bostäder. Se även avsnitt om avfallsplanens koppling till fysisk planering nedan.

Kommunen planerar att ställa krav på avfallsförebyggande åtgärder vid upphandling.

Uppföljning

9 § Avfallsplanen ska beskriva hur målen och åtgärderna kommer att följas upp.

Det bör framgå vilka eventuella nyckeltal och vilka typer av underlag eller undersökningar som kommer att användas för att följa upp angivna mål.

Uppföljning av planens mål och åtgärder kommer ske årligen. Resultatet av uppföljningen bör presenteras för berörda ansvariga politiker. Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen är ansvarig för årlig uppföljning av avfallsplanens mål. I projektet ”Indikatorer för en resurseffektiv avfallshantering” togs det fram en vägledning om olika avfallsindikatorer: ”Avfallsindikatorer. Vägledning för hur man kan mäta och följa utvecklingen mot en resurseffektiv avfallshantering.” Projektet genomfördes av IVL Svenska Miljöinstitutet AB och Profu AB på uppdrag av och i samarbete med Avfall Sverige, Naturvårdsverket och ett antal avfallsaktörer. Där finns exempel på indikatorer som kan användas för att beskriva hur kommunen utvecklar sin avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin. Vissa av dessa indikatorer används även i Avfall Web, Avfall Sveriges databas för hushållsavfallsstatistik som kommunen årligen bidrar till och använder i uppföljningen.

Kommunen ska följa upp arbetet med informationsinsatser genom en enkät till kommuninvånarna och till kommunens verksamheter. En plockanalys ska också utföras för att följa upp hur sorteringen av avfall som kommunen ansvarar för fungerar.

För att kunna följa utvecklingen av nedskräpningen i kommunen kan skräpmätningar genomföras. I Naturvårdsverkets vägledning om nedskräpning finns en översikt över de metoder som tagits fram för att mäta skräpfrekvensen i tätorter av olika storlek, i parker och grönområden samt på stränder. Dessa metoder har tagits fram av Håll Sverige Rent i samarbete med SCB. Strategiskt arbete för minskad nedskräpning, Rapport 655112.

Framtida insamlingssystem och anläggningar

10 § Avfallsplanen ska innehålla en bedömning av;

1. behovet av nya insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall,
2. behovet av nedläggning eller förändring av befintliga insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall, och
3. vilka investeringar och andra ekonomiska resurser som behövs för att tillgodose dessa behov, och
4. avfallsflödenas framtida utveckling.

I Gällivare kommun finns platser, anordningar, anläggningar och system för att hantera avfall, t.ex:

- Papperskorgar och källsortering i offentlig miljö
- Återvinningsstationer (ÅVS). Obemannade mindre anläggningar för insamling av förpackningar och tidningar. Röda korset samlar in textil. Batterier och elektronik samlas även in av försäljare.
- Återvinningscentraler (ÅVC). Bemannade anläggningar för grovavfall, trädgårdsavfall, elavfall, farligt avfall etc. Återvinningscentraler finns på Kavaheden i Gällivare och på landsbygden i Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas.
- Alltinget, återvinningsmarknad. Alltinget är en butik tar emot möbler och husgeråd till återanvändning. En inlämningscontainer finns även på Kavahedens ÅVC.
- Kavahedens avfallsanläggning. Här finns en deponi för icke farligt avfall, en för inert avfall. På anläggningen finns även en sorteringsyta där osorterat avfall sorteras med hjälp av grävmaskin samt mellanlagringsytor för olika slags avfall. Avfallet lagras innan det behandlas eller transporteras avfallet vidare för återanvändning, återvinning eller förbränning. Här sker även kompostering av ren träflis, gödsel och slam till anläggningsjord.
- På Kavaheden finns en slamavvattningsanläggning, här avvattnas slam från enskilda avloppsanläggningar och från kommunens avloppsanläggningar.
- Snötippor och sandupplag för återtagen sandningssand.

Behovet av nya insamlingssystem och anläggningar ses över kontinuerligt. Befolkningen har stadigt minskat och kommunen arbetar för att den ska sluta minska och helst öka. En ombyggnation av Kavahedens ÅVC utfördes 2014. En omprövning av hela Kavahedens avfallsanläggning har påbörjats för att den bättre ska anpassas till de avfallsfraktioner och mängder som tas emot och som kan förutses tas emot de närmaste 10 - 15 åren. I ansökan har kommunen tagit höjd för ökade mängder på grund av samhällsomvandlingen, tex ansöks om att få återvinna högst 650 ton icke-farligt avfall genom krossning och siktning samt för att återvinna 3 000 ton per år icke-farligt träavfall genom flisning för förbränning. Kommunen har ännu inte sett några ökade mängder till Kavaheden, det är troligt att mycket av rivningsavfallet återvinns och tas omhand av andra aktörer, lokalt och regionalt.

När kommunen inför insamling av matavfall behöver insamlingssystemet anpassas, det gäller både kärl och fordon. En ny insamlingsentreprenad behöver upphandlas och nya tunnor för matavfall måste köpas in. En ny byggnad för mellanlagring för matavfall behöver byggas för att kunna samla in matavfall inför vidare transport till en mottagningsanläggning för rötning eller kompostering. Kommunen har utrett hur insamling och omhändertagande av matavfall ska gå till. När insamlingen har kommit igång

kommer kommunen utreda om det kan vara lönsamt att ta hand matavfall på en egen anläggning för tex kompostering och produktion av matjord eller om det ska fortsätta transporteras till en anläggning i regionen i framtiden.

Avfallsplanens koppling till fysisk planering

11§ Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall har tillgodosetts i kommunens översiktsplan och i kommunens övriga arbete med fysisk planering.

Gällivare kommuns översiktsplan är antagen av kommunfullmäktige 2014-11-17. I översiktsplanen beskrivs hur hållbar infrastruktur för avfallshantering skapas enligt följande:

”Med en hållbar avfallshantering används naturresurser mer effektivt och miljöpåverkan minskar både i och utanför kommunen. Avfallshanteringen bör ske mer resurseffektivt och med mindre miljöpåverkan än tidigare. Källsortering, återanvändning, materialåtervinning, biologisk behandling och energiutvinning bör öka medan allt mindre avfall läggs på deponi. System för att få bort matavfallet från våra sopor ska tas fram och mer material ska sorteras ur. Då regeringens mål är att avfallsmängderna ska minska.”

I den fördjupade översiktsplanen Gällivare, MalMBERGET och Koskullskulle 2014 - 2032, antagen av kommunfullmäktige 2014-05-19, står följande:

Gruvans fortsatta expansion innebär att större delen av MalMBERGETS bebyggelse kommer att avvecklas. Det kommer att generera en stor mängd byggavfall, bland annat inert avfall, brännbart, deponi, utsorterat restavfall, metall och elavfall. Material som ger signifikant miljönytta bör så långt som möjligt återanvändas. För att detta ska bli möjligt bör förslagsvis en strategi för omhändertagande och distribution tas fram av lämplig intressent eller aktör. I planen finns placeringen av en återvinningsstation samt en återvinningscentral och avfallsanläggning (Kavaheden) i området MalMHEDEN mellan MalMBERGET och Dundret beskriven. Planen beskriver också att en viss samverkan inom avfallshanteringen sker med Kiruna kommun. I planen står också att kommunen har ett ansvar att eftersträva en hög skyddsnivå och en påtaglig förbättring av den lokala miljökvaliteten, bland annat genom sin policy i fråga om avfall, buller, luftkvalitet, biologisk mångfald och följderna av klimatförändringarna. I övrigt saknas uppgifter om avfallshantering.

Vidare rekommenderar översiktsplanen att kommunen strävar efter hållbara VA-system och lösningar för avfallshantering för att nå en hållbar exploatering.

I detaljplan för kvarteret Hackspetten del av MalMBERGET 8:17, Robsam 1:1 m.fl står följande:

Allt avfall som uppkommer i samband med rivning av byggnader och infrastrukturska hanteras i enligt presenterad avfallsstrategi.

Respektive avfallsfraktion tas om hand enligt gällande regler, inert material (material som inte förändras fysikaliskt, kemiskt eller biologiskt under lagring) såsom tegel (lera) och betong (sand, sten, grus, cement (kalksten), vatten) lämnas kvar på platsen så långt det är möjligt. Detta görs för att minimera miljöpåverkan från vägtransporter. För att säkerställa att det material som planeras att lämnas på platsen inte är förorenat upprättas en provtagningsplan av typhus som provtagning kommer

att ske efter. Påträffas betong som innehåller föroreningar över acceptabla halter omhändertas detta enligt gällande miljölagstiftning. Farligt avfall ska utsorteras från övrigt avfall. Kontakt ska tas av LKAB med miljö-, bygg-, och räddningsförvaltningen för vidare diskussion vid rivningslov om hur hanteringen ska ske av eventuella föroreningar i området.

En handbok för avfallsutrymmen, baserat på Avfall Sveriges *Handbok för avfallsutrymmen* (2009), togs fram 2016 riktad till entreprenörer, planerare och fastighetsägare vid planering och införande av lösningar för avfallshantering. Handboken har överlämnats till planavdelningen och till projektavdelningen som ett stöd i samhällsomvandlingen och planeringen. Fastighetsnära insamling ska eftersträvas.

Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen lämnas kontinuerligt möjlighet att lämna synpunkter på planer och bygglov m.m från ett avfallsperspektiv. Eftersom infrastrukturen och hög servicenivå är en viktig faktor för att nå ett gott insamlingsresultat och ökad återvinning är detta samarbete fortsatt viktigt för att kunna implementera goda avfallslösningar och möjliggöra en god service och en positiv utveckling av avfallshanteringen.

Avfallshantering i Gällivare kommun

12§ Avfallsplanens ska innehålla en beskrivning av de förhållanden i kommunen som påverkar avfallens mängd och sammansättning.

Boende och näringsliv

Gällivare kommun hade enligt Statens statistiska centralbyrå, SCB, den 2017-12-31 en befolkning på 17 825 personer (2018-12-31, 17 630 personer). Sedan förra avfallsplanen har befolkningen minskat med ca 1 100 personer (18 703 personer 2008-12-31). De flesta bor i tätorten eller större byar, se Tabell 1.

Tabell 1. Boende i Gällivare tätort och större byar 2017.

Ort	Antal personer
Gällivare	10 417
Hakkas	373
Koskullskulle	821
Malmberget västra	1 638
Malmberget östra	1 329
Tjautjas/Cavccas	243

Boendeformerna i kommunen 2017 fördelar sig enligt följande, se Tabell 2:

Tabell 2. Boendeformer i Gällivare kommun, 2017.

Boendeform	Antal
Helårsbostäder i småhus	5 054
Lägenheter i flerbostadshus (hus med fler än 3 lägenheter)	4 004
Specialbostäder (för äldre/funktionshindrade, studentbostäder)	492
Fritidshus	1 952

Vid förra avfallsplanen 2008, fanns 8 922 hushåll i kommunen varav 4 980 var villahushåll och 3 942 var lägenhetshushåll.

De största arbetsgivarna var 2017 Gällivare kommun med ca 2 125 anställda och LKAB med 1 175 anställda, som trea kommer Norrbottens läns Landsting med 825 anställda på fjärde plats är Boliden Mineral med 675 anställda. Därefter kommer Lapplands kommunalförbund, GISAB och Norströms assistans AB med vardera ca 125 anställda. Därefter kommer ca 8 företag med ca 75 anställda. I tabell 1 nedan visas de 15 största arbetsgivarna i kommunen med totalt 5 775 anställda och har ca 64 % av anställda i kommunen. Få arbetar med säsongsberoende verksamheter som turism som kan påverka avfallsflödena. Se Tabell 3. (www.scb.se, www.regionfakta.com)

Tabell 3. Största arbetsgivare i Gällivare kommun 2017. Källa: Statistiska Centralbyråns Företagsregister

Arbetsgivare	Procent av totalt antal anställda i kommunen	Antal anställda
Gällivare kommun	23,5	2 125
LKAB	13,0	1 175
Norrbottens läns landsting	9,1	825
Boliden Mineral AB	7,5	675
Lapplands kommunalförbund	1,4	125
GISAB	1,4	125
Norströms Assistans AB	1,4	125
Coop Norrbotten	0,8	75
Göran Eriksson Maskintjänst AB	0,8	75
Samhall AB	0,8	75
Totaltech, Nordisk transport teknik AB	0,8	75
Euromining AB	0,8	75
ISS Facility Services Sweden AB	0,8	75
Paasanne AB	0,8	75
Veolia Industrial Service Sweden AB	0,8	75

Insamlingssystem

Insamling och borttransport utförs av Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen. Hushållen och fritidshus lämnar sitt avfall i kärl vid fastigheten. Kommunen har en sidlastande sopbil som tömmer kärlen. Kärlen töms i olika intervall från varannan till var 8:e vecka. Företag och verksamheter kan lämna sitt avfall i kärl som töms enligt abonnemang.

Avstånden för hämtning av hushållsavfall är långa på grund av den stora landsbygden. Avfolkningen på landsbygden resulterar i långa transporter där förhållandevis små avfallsmängder samlas in. Gällivare Kommun har en väl utbyggd service för hushållens grovavfall och farliga avfall på landsbygden med sex återvinningscentraler och miljöstationer. I Gällivare finns Kavahedens ÅVC.

Avfallsmängder och hantering i Gällivare

13 § För avfall som kommunen ansvarar för ska avfallsplanen innehålla uppgifter om

1. var avfallet uppkommer,
2. insamlingssystem, samt
3. insamlade avfallsmängder (ton/år) och hur detta avfall hanteras enligt avfallshierarkin i enlighet med 2 kap. 5 § och 15 kap. 10 § miljöbalken

Insamlingssystem och behandling

Avfall uppkommer i hushåll och verksamheter, både kommunala och privata. Hushåll och verksamheter lämnar sitt avfall i kärl vid fastigheten där det hämtas och transporteras vidare till Kavahedens avfallsanläggning för omlastning. Den brännbara fraktionen transporteras vidare till Kiruna för energiutvinning. Flera hushåll i Gällivare har någon form av hemkompost för trädgårdsavfall och köksavfall. Trädgårdsavfall från kommunens grönytor och kyrkogårdar körs till Kavaheden. Grovavfall hämtas eller transporteras av hushåll och verksamheter till Kavahedens ÅVC där det sorteras. Deponirest hämtas tillsammans med grovavfall en gång per år hos hushållen och kan även lämnas på ÅVC. Deponirest deponeras på Kavaheden.

Hushållen sorterar även ut förpackningar och returpapper som de lämnar på återvinnings-stationerna där Förpacknings- och tidningsinsamlingen ABs (FTI) entreprenörer hämtar det för transport till återvinning. Producenternas insamlingssystem är få på landsbygden vilket gör att det producentansvarsbelagda avfallet ofta slängs i det kommunala sopkärlet.

Latrin tas emot för kompostering på Kavahedens ÅVC. Hushållen kan köpa komposterbara kärl och säckar för latrin på Kavahedens ÅVC.

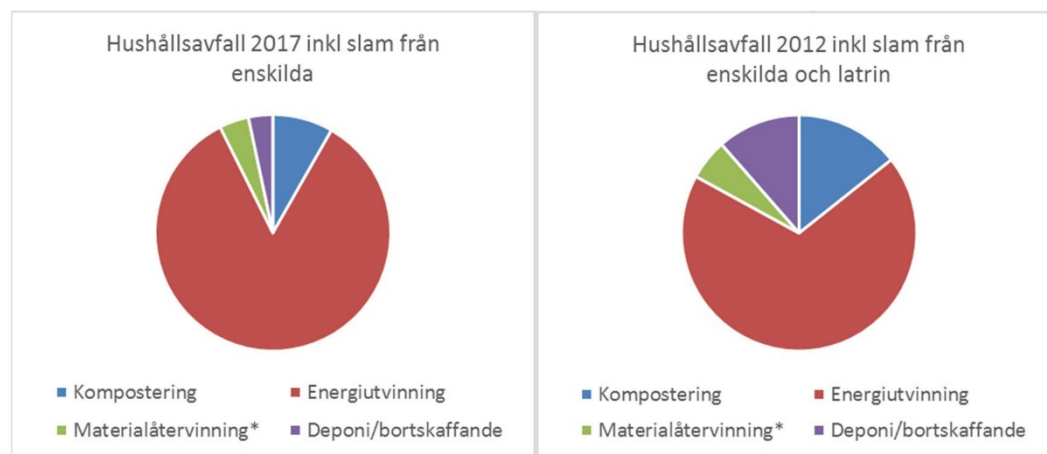
Avvattnat slam från kommunens reningsverk komposteras på Kavahedens avfallsanläggning. Enskilda brunnar töms med avvattande slambil eller vanlig slambil och slammet avvattnas på Kavahedens slamavvattningsanläggning. Slammet komposteras och används som anläggningsjord.

Avfall från hushåll som utgörs av eller innehåller farligt avfall tas emot vid ÅVC på Kavaheden, i Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas. Företag kan beställa egen transport och destruktion

av entreprenörer. Insamlat farligt avfall transporteras till godkända anläggningar för destruktion eller energiutvinning eller annat omhändertagande beroende på vad det består av.

I Figur 2 redovisas hur avfallet tas om hand och behandlas. Sedan deponiförbudet trädde i kraft år 2001 förbränns, komposteras eller återvinns nästan allt avfall, endast ca 3-4% går till deponi. Förbränning med energiutvinning är den metod som står för den största mängden, därefter kommer kompostering av slam och trädgårdsavfall. Utsorterat brännbart avfall från hushåll och verksamheter och rent träavfall. Här ingår även brännbart avfall som sorteras på Kavaheden från grovavfall och bygg- och rivningsavfall. Metallsrot är den största mängden som går till materialåtervinning. Farligt avfall och elektronikavfall utanför producentansvaret samt fettavskiljarslam ingår dels i förbränning med energiutvinning och dels i materialåtervinning. Förpackningar, returpapper och elektronik som samlas in av producenterna går till återvinning och redovisas inte i Figur 2.

Vid en jämförelse mellan åren 2012 och 2017 har mängden som går till förbränning med energiutvinning ökat och övriga minskat, men den inbördes fördelningen är ungefär lika. Insamlade mängder avfall i Gällivare kommun för åren 2012 och 2017 samt hur de hanteras och tas om hand redovisas nedan och i bilaga A.

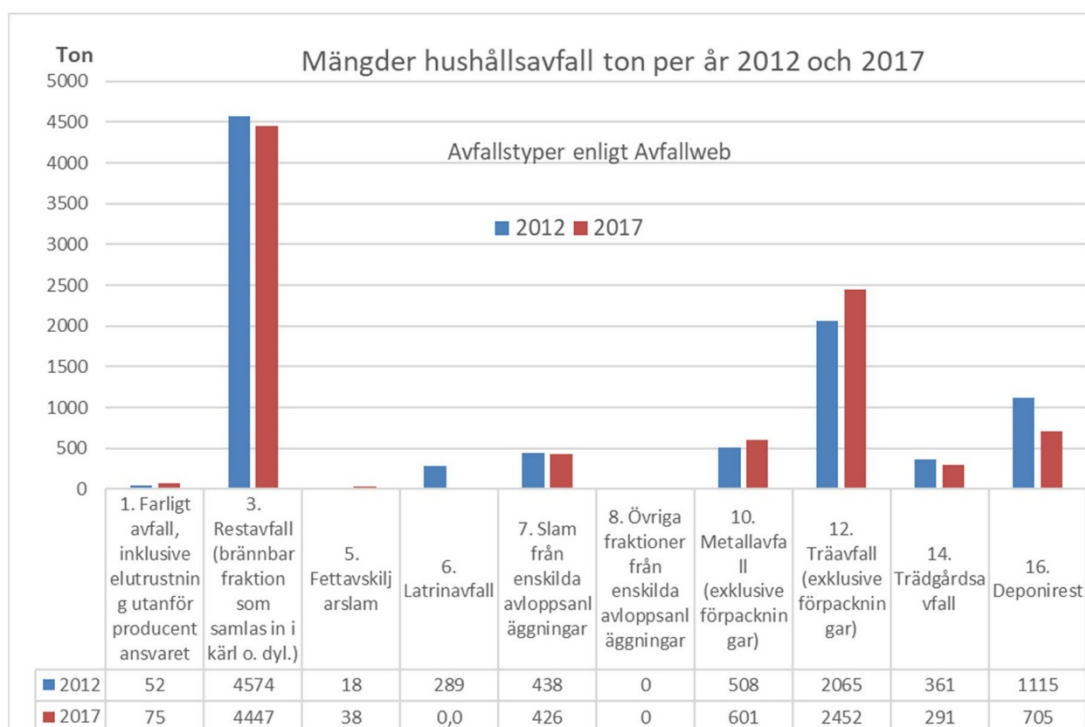

Figur 2. Behandling av insamlat avfall från hushåll och verksamheter i Gällivare kommun åren 2017 och 2012.

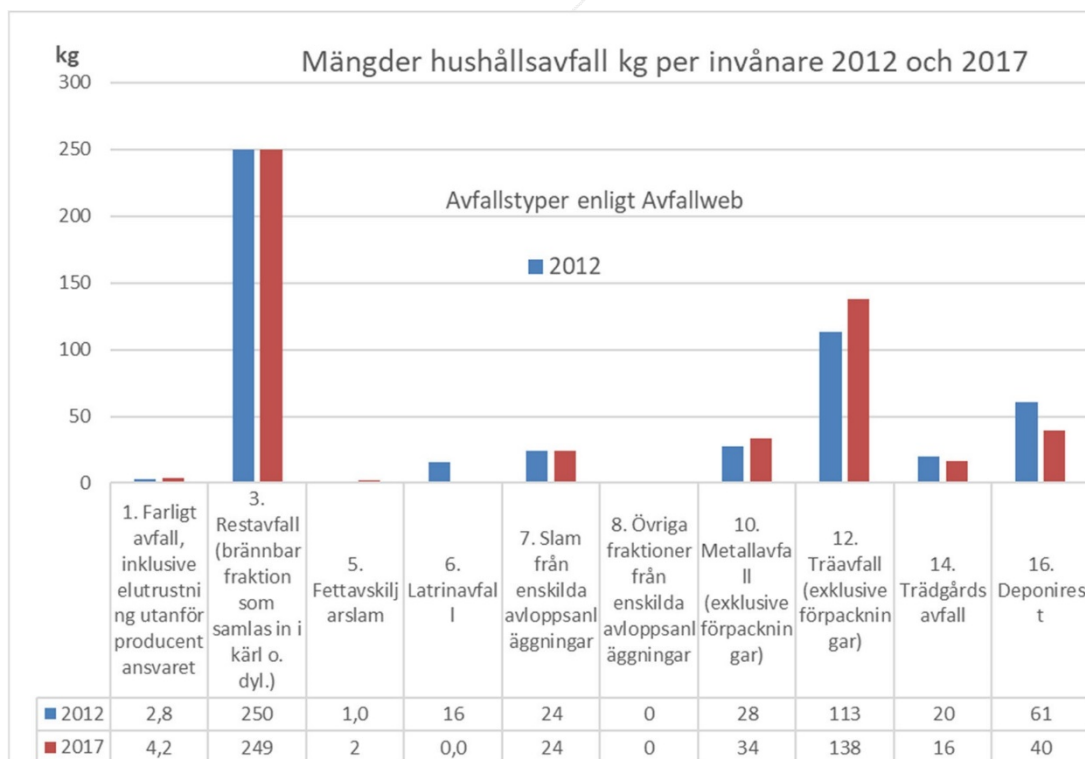
Avfallsmängder

I Gällivare kommun samlades ca 6 300 ton avfall inklusive slam in från hushåll och verksamheter år 2017. I Figur 3 nedan redovisas mängden avfall från hushåll och verksamheter i antal ton per för åren 2017 och 2012. Där syns att mängden brännbart avfall har minskat något och att mängden slam och grovavfall är lika. Mängden förpackningar och elektronik har minskat. Mängden slam har ökat något från 2010.

I Figur 4 redovisas avfallsmängderna i kilo per invånare för åren 2017 och 2012. Totalt samlades 507 kg per invånare in 2017 och 515 kg per invånare in 2012. Samtidigt har befolkningen minskat med 677 invånare, en minskning med ca 4 %. Mängden avfall är ungefär samma år 2012 till 2017. I bilaga A redovisas en mer detaljerad uppföljning enligt indelningen på Avfall Web (Avfall Sveriges databas) av hur avfallsmängderna förändrats sedan förra avfallsplanen.

Figur 3. Mängden avfall från hushåll och verksamheter som samlas in i Gällivare kommun i ton per år. Jämförelse mellan åren 2012 och 2017.

Figur 4. Mängden avfall från hushåll och verksamheter kg/invånare för 2012 och 2017.

Avfall med producentansvar

14 § För avfall som kommunen inte ansvarar för ska avfallsplanen innehålla översiktliga uppgifter om avfallsmängder och om hur detta avfall hanteras enligt avfallshierarkin i enlighet med 2 kap. 5 § och 15 kap. 10 § miljöbalken.

Producentansvaret omfattar; förpackningar, returpapper, däck, bilar, elektriska och elektroniska produkter, glödlampor och vissa belysningsarmaturer, batterier, läkemedel samt vissa strålkällor. Statistik för insamling av bilar, träförpackningar och läkemedel samt strålkällor finns inte att tillgå. I bilaga A redovisas insamlade mängder i Gällivare kommun och hur återvinning av avfall som omfattas av producentansvar går till.

Returpapper och förpackningar av metall, kartong, plast, wellpapp, och glas lämnas vid återvinningsstationerna.

I Gällivare anlitar producenterna FTI AB för insamling av tidningar och förpackningar. Läs mer på www.ftiab.se.

Papper blir papper

Pappersförpackningarna skickas till en sorteringsanläggning där skräp sorteras bort. Därefter pressas förpackningarna samman till 500 kg tunga balar. Balarna transporteras sedan med lastbil eller järnväg till ett pappersbruk. Pappersfibrer är så starka att de tål att återvinnas fem till sju gånger utan att styrkan försvinner. När fibrerna är utslitna är de fortfarande ett värdefullt bränsle.

På pappersbruken kontrolleras kvaliteten genom borrprover från slumpvis utvalda balar. Borrkärnorna analyseras i olika fraktioner, wellpapp, övriga pappersförpackningar och övrigt papper samt övrigt material. Entreprenören får sedan betalt beroende på vilken kvalitet materialet har.

Pappersförpackningarna löses upp tillsammans med vatten i en pulp, eller en tunna, som roterar tills förpackningarna sönderdelas i pappersfibrer. I detta skede separeras fibrerna från övrigt material som försvinner ut i en egen fraktion. Fibrerna förs ut på en vira - en duk med små hål - där vattnet rinner av och går sedan in i pappersmaskinen där de pressas samman med andra fiberlager av olika kvalitet. Kartongen torkas och bestryks, oftast på ena sidan, till sist med en blandning av krita/lera och bindemedel för att det ska bli lättare och snyggare att trycka på kartongen.

Den färdiga kartongen rullas sedan upp på stora rullar som levereras till företag som tillverkar nya förpackningar. Använda mjölkpaket och sockerpåsar blir på så sätt till nya förpackningar. Kartongen kan också användas till ytskiktet på gipsskivor.

Gammalt glas blir nytt glas

Glas går att återvinna hur många gånger som helst utan att kvaliteten försämras. Allt glas, från Ystad till Haparanda, hamnar hos Svensk GlasÅtervinning i Hammar, Närke. Där sorteras, rensas och krossas glaset. När återvunnet glas används som råvara krävs 20 procent mindre energi jämfört med ny råvara. Cirka 40 procent av det återvinningsbara glaset används för tillverkning av nya flaskor och lika mycket för tillverkning av byggnadsisolering. Resterande del, cirka 15 procent, exporteras.

Plast blir möbler och påsar

På en automatiserad sorteringsanläggning sorteras de mjuka och hårda plastförpackningarna som har samlats in tillsammans. Förenklat kan man säga att de mjuka plastförpackningarna skiljs från de hårda med hjälp av luft till respektive plasttyp (polymer). Materialet krossas till flingor, som tvättas och sedan finsorteras, smälts och blir till pellets, som ersätter jungfrulig plast. Genom denna teknik kan återvinningsgraden av det insamlade materialet öka. Efter bearbetningen på sorteringsanläggningen, där plasten sorteras (olika plaster har olika kemiska sammansättningar) och ibland även kulör, blir de till ny råvara som säljs vidare till företag som tillverkar plastprodukter.

Hårda plastförpackningar från hushåll består huvudsakligen av HD-polyeten och polypropen. Beroende på kvalitet kan materialet bli till regranulat som kan utgöra råvaran till en mängd olika plastprodukter. Detta gäller framför allt mycket rena fraktioner som till exempel ofärgade HDPE-dunkar. Fraktioner av mer blandad kvalitet och kulör kan återvinnas till exempelvis plank eller pallklossar, där plastmaterialet i vissa fall blandas med sågspån för att förbättra egenskaperna.

Den återvunna plasten körs till plastindustrier som tillverkar bland annat blomkrukor, delar till fordonsindustrin, byggindustrin, och många andra plastprodukter (murbrukshink, plastmöbler, mjuk gatsten). Det finns stor efterfrågan på sorterad plast.

Mjuka plastförpackningar från hushåll består huvudsakligen av plastsorten LDPE (PE-LD). Mjuka plastförpackningar återvinns huvudsakligen till nya sopsäckar, bärkassar och kabelskydd.

Metall blir nya järnvägar och motordelar

Stål och aluminium kan återvinnas hur många gånger som helst utan kvalitetsförlust. Insamlade metallförpackningar malssönder och stålet sorteras bort från aluminiumet med hjälp av magneter.

Nedsmält stål blir till nytt stål. Insamlade kapsyler blir till järnvägsräls och armeringsjärn. Vid omsmältning av insamlade stålförpackningar sparas 75 procent av energin som behövs för att framställa stål från järnmalm. Därför har återvinning av stål blivit allt viktigare.

Aluminium smälts ned och gjuts till aluminiumtackor som används som ny råvara för till exempelvis motordelar eller nya konservburkar. Metallen kan användas om och om igen och hela 95 procent av energin sparas.

Gamla tidningar blir nya tidningar

Pappersfibern kan återvinnas upp till fem till sju gånger innan den är utsliten och förbränns. Energibesparingen vid användning av returfibrer (återvinning) är 70 procent jämfört med användning av ny fiber vid tillverkningen.

På sorteringsanläggningarna grovsorteras det som inte är tidningar bort innan de skickas vidare till ett pappersbruk. Returpappret genomgår en process där trycksvärtan tas bort och pappret blir till massa. Pappersmassan formeras sedan till nytt papper i pappersmaskinen.

Efter tillverkningen rullas pappret upp på stora rullar, som sedan skärs ner till mindre rullar som levereras till tidningstryckerier och på så sätt blir nya tidningar. En viss del av de insamlade tidningarna återvinns till hushålls- och toalettpapper.

Elektronik blir metaller

Elektriska och elektroniska produkter. Producentansvar för elektronik infördes år 2001 och innebär detta avfall måste sorteras ut och lämnas in. Avfallet får inte deponeras, förbrännas eller fragmenteras utan att först ha passerat en certifierad förbehandling. Produkterna samlas in och förbehandlas på flera platser i Sverige, för att undvika onödiga transporter från insamlingsstationerna. Avfall av elektriska och elektroniska produkter lämnas vid ÅVC. Det är t ex tv, skärmar, datorer och tillbehör, hushållsapparater, belysningsarmaturer, telefoner, leksaker, vitvaror, handverktyg, mm.

Elektroniken tas därefter om hand av producenten som ser till innehåll av metaller och andra värdefulla material återvinns och eventuella miljöfarliga ämnen tas om hand. Många av produkterna innehåller mer plast och mindre metaller än de gjorde förr. Insamlade mängder av elektronik har ökat i takt med att vi använder oss av och förbrukar allt fler elprodukter. Trenden är att vi samlar in allt fler men allt lättare produkter. Tv-apparater och monitorer kräver särskild behandling, de plockas itu och förbehandlas manuellt. Elektroniken töms ut på ett stort band för en första manuell grovsortering. Kretskort och andra komponenter med sälsynta metaller sorteras ut för särskild återvinning. Farligt avfall och batterier sorteras bort och tas om hand. Det som återstår sorteras manuellt efter material. I nästa skede krossas och finfördelas materialet för att kunna separera olika metaller och plaster innan det skickas vidare till återvinning. Läs mer på www.elkretsen.se.

Kyl- och frysmöbler. Äldre kylskåp och frysar innehåller köldmedia och i isoleringen finns ozonnedbrytande freoner. Freoner bidrar till växthuseffekten och ska därför omhändertas. El-Kretsen samlar årligen in cirka 27 000 ton kasserade kylar och frysar, vilka fraktas till särskilda anläggningar som kan ta hand om freoner. Medianåldern för kylar och frysar som lämnas till återvinning är 15 år, men många är betydligt äldre än så. Sedan 1995 är det förbjudet att använda freoner i kylskåp. Ändå är nästan vartannat skåp så gammalt att det innehåller freoner, och för att inte ta onödiga risker hanteras alla kylmöbler i samma process där eventuella freoner omhändertas i slutna system. Först tas farligt avfall såsom olja och kylkretsar tas bort. Därefter tas köldmediet (freon eller annat) med en särskild vakuumsug. Processen sker i ett slutet system så inget riskerar att läcka ut. Sedan töms skåpen på allt löst innehåll, som hyllor och lådor, som sorteras: glas och plast. Materialet krossas i ett slutet system där olika materialslag separeras. I krossen kan det frigöras freoner från isoleringsmaterialet. Gasen sugs ut till en särskild behållare. El-Kretsens insamling och omhändertagande av produkter med freon sparar årligen motsvarande 1,2 miljoner ton koldioxid. Transporterna som Elkretsen utför släpper ut årligen cirka 3500 ton koldioxid.

Övriga vitvaror samlas in som elektronik på ÅVC se ovan. Läs mer på www.elkretsen.se.

Lampor och lysrör. Producentansvar gäller även olika typer av ljuskällor som lysrör, glödlampor, lågenergilampor och ledlampor. Lampor och mindre elektronik samlas in på 11 ställen; i Gällivare och i MalMBERGET, Koskullskulle och på ÅVC på landsbygden. Lysrör och större elavfall lämnas på ÅVC. Alla ljuskällor som samlas in av El-Kretsen körs till Nordic Recycling i småländska Hovmantorp. Hit kommer årligen cirka 3 000 ton ljuskällor. Lamporna krossas i ett slutet system och tvättas i en vätska som binder kvicksilver, alla lampor behandlas i samma system av säkerhetsskäl. När kvicksilvret sorteras bort fasas det ut ur kretsloppet och resten av lampkrosset sorteras i glas och metall som sedan går till återvinning. Glaset används bland annat som fyllnadsmaterial i betongtillverkning. Läs mer på www.elkretsen.se.

Batterier. Sedan 2009 gäller producentansvar för batterier och bilbatterier och innebär att dessa måste sorteras ut och lämnas in. Batterier och produkter med inbyggda batterier samt mindre elektronik kan lämnas på 11 ställen i Gällivare och 3 i Malmberget och på ÅVC på landsbygden. På ÅVC kan även bilbatterier och andra större startbatterier lämnas. <http://www.gellivare.se/Kommun/Miljo-Halsa/Avfall--Atervinning/Hit-lamnar-du/Batteri--och-lampholkar/>

Elkretsen samlar in batterier och alla batterier förbehandlas innan dess material går vidare för omhändertagande eller materialåtervinning. Vid förbehandlingen sorteras batterierna efter storlek och innehåll. I ett första steg filtreras knappcells-batterier ut. Som regel innehåller dessa kvicksilver. Därefter sker manuell sortering i olika fraktioner beroende på innehåll. En del av dessa, till exempel kadmium sorteras ut för att fasa ut ur kretsloppet. Andra, till exempel Litium sorteras ut för materialåtervinning. Cirka 80 procent av alla batterier som samlas in är alkaliska engångsbatterier. Respektive fraktion krossas och hanteras i slutna system. För exempelvis Litium-jonbatterier är det viktigt att skilja metallhöljen och reaktionskänsliga material på ett säkert sätt för att materialen skall kunna återvinnas. Alkaliska batterier består i huvudsak av metall, plast samt en massa av organiskt material. Genom processen sorteras metall och plast ut för återvinning medan det organiska materialet omhändertas som farligt avfall. Läs mer på www.elkretsen.se och www.batteriatervinningen.se.

Läkemedel och läkemedelsrester ska lämnas till apoteken som skickar det vidare till destruktions genom förbränning. Läs mer på www.apoteket.se, www.apotekhartat.se, www.apoteksgruppen.se

Däck samlas in av däckverkstäder och liknande på uppdrag av Svensk Däckåtervinning. Under 2016 samlades sammanlagt ca 85 000 ton in, mer än vad som såldes samma år. Återvunnet däckgummi används på nya sätt, vilket minskar behovet av nyproducerat gummi. Stål från däcken smälts ned och används igen i stålindustrin. Däckgummi mals ner i mindre korn eller bitar och används i allvädersplaner, till vattenrening och i asfalt. Det återvunna gummit används också för att göra förbränningen i kraftvärmeverk mer effektiv. Läs mer på <http://www.sdab.se/>

Bilar samlas in av auktoriserade bildemonterare. Farligt avfall som oljor, glykol, airbags, AC-gas och andra vätskor tas omhand. Även batterier, rutor, däck, fälgar och delar som kan återanvändas tas omhand. Karossen skickas till fragmentering och sorteras i olika fraktioner. Fraktionerna smälts till ny stål- och aluminiumråvara för tillverkning av nya bilar. Lätta fraktioner från fragmenteringen som stoppning från bilstolar och tyger från inredningen går till värmeverk. Läs mer på <https://bilretur.se/>

Träförpackningar, lastpallar samlas in av Svenskt Returträ AB. För insamling av lastpallar och pallkragar i standardformat samarbetar Svenskt Returträ med Norrlandspall. Norrlandspall samlar in och köper överskott av lastpallar och pallkragar i standardformat från företag i hela landet som sorteras och repareras och återanvänds. Se även <https://www.norrlandspall.se/om-oss-2/producentansvar/>

Vissa radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor omfattar t ex äldre brandvarnare, utrustning för mörkerseende, självlysande klockor, sikten, sjukhusutrustning, mm. Producentansvaret innebär att producenterna ansvarar för att samla in och ta omhand uttjänta produkter. Läs mer på <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/omraden/radioaktivt-avfall/>

Övrigt avfall

Bygg- och rivningsavfall tas emot på Kavahedens ÅVC. Rent träavfall mellanlagras och flisas för att sedan skickas till energiutvinning. Även behandlat trä flisas och skickas för energiutvinning till ett värmeverk som har tillstånd att förbränna behandlat trä. För metallskrot finns ett mellanlager på Kavaheden innan det skickas till återvinning.

Kommunen har tagit fram en prognos för vilka typer av rivningsmaterial samt hur mycket av varje typ som kommer att uppkomma från rivningar i MalMBERGET. Mellan åren 2017-2032 har eller ska ca 600 byggnader av olika typ rivas i MalMBERGET. En prognos för vilka typer av rivningsmaterial samt hur mycket av varje typ som kommer att uppkomma från dessa rivningar har tagits fram. Prognoser baseras på en inventering av husen i MalMBERGET där 18 typhus har tagits fram baserad på karaktär exempelvis villa, byggt år, putsad fasad, källare och plåttak. För varje typhus har en beräkning på vilka material de bör innehålla tagits fram, som sedan ackumuleras till den totala prognosen. (Detaljplan för kvarteret Hackspetten del av MalMBERGET 8:17, Robsam 1:1 m.fl, antagen 2019-04-23)

Avfall från energiutvinning. Bioaska uppkommer från fjärrvärmeverket som försörjer Gällivare tätort med värme och eldas med torv och biobränsle. Aska från värmeverket används vid tillverkning av anläggningsjord på Kavaheden.

Industriavfall. Avfall från LKAB och Bolidens gruvor tas ofta omhand genom totalentreprenader som resulterar i att avfall omsätts utanför kommunen. Gruvornas expansion och totalentreprenader på avfallsområdet har också bidragit till nya avfallsaktörer på den lokala marknaden. Detta har gjort att konkurrensen ökat vilket ger företag större utbud och valmöjlighet. Det medför också att verksamheten på Kavaheden konkurrensutsatts på ett positivt sätt. Övrigt industriavfall går till energiutvinning och resterande till återvinning eller deponering.

Återvinningsanläggningar i Gällivare

15§ Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om de anläggningar som kommunen bedömer vara nödvändiga för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för. Avfallsplanen ska även innehålla uppgifter om anläggningar av betydelse i kommunen för att förebygga och hantera det avfall som kommunen inte ansvarar för.

Kavahedens avfallsanläggning och ÅVC

På Kavahedens avfallsanläggning finns en deponi för icke farligt avfall, en för farligt avfall och ytterligare en för inert avfall. På Kavaheden finns även en sorteringsyta där osorterat avfall sorteras med hjälp av grävmaskin samt mellanlagringsytor för olika slags avfall. Avfallet lagras innan det behandlas eller transporteras vidare för återanvändning, återvinning eller förbränning.

Obehandlat (rent) trä flisas och blandas ihop med gödsel och slam som komposteras i strängar till anläggningsjord. Kompostering av park- och trädgårdsavfall från kommunens parker och kyrkogårdar sker också här. Även avvattning och kompostering av slam från enskilda brunnar i sker på Kavaheden.

Behandlat trä flisas och skickas till förbränning till Kalix värmeverk. Metall sorteras och skickas för återvinning till olika anläggningar. Inerta material såsom betong, tegel, kakel krossas och används för att anlägga vägar m m på avfallsanläggningen. Brännbara material skickas till Kiruna och Bodens värmeverk. Material som inte kan återvinnas läggs på deponi.

På Kavahedens ÅVC kan hushåll och verksamheter lämna metallskrot, trä, förpackningar och returpapper, elektronik och farligt avfall samt bygg- och rivningsavfall mm. Farligt avfall från hushåll tas även emot och mellanlagras. Anläggningen ligger ca 5 km norr om Gällivare centrum.

ÅVC på landsbygden

Återvinningscentraler finns i Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas. Återvinningscentralerna (ÅVC) är bemannade och tar emot grovavfall från hushåll, träavfall, metallskrot, deponi, elektronik (inkl. ljuskällor, vitvaror mm), bilbatterier, småbatterier och farligt avfall. Här kan hushållen sortera sitt avfall som sedan körs in till Kavahedens avfallsanläggning där avfallet vägs och läggs på mellanlager innan det bearbetas eller körs vidare för behandling. Driften av byarnas centraler utförs på entreprenad. Det är entreprenörernas jobb att hålla öppet, sköta om centralerna, se till att tömning sker och informera alla besökare om hur de ska sortera sitt avfall.

Återvinningsstationer

Insamlingsstationer för förpackningar av plast, papper, metall och glas samt tidningar finns i Gällivare, MalMBERGET, Koskullskulle, och på landsbygden i Dokkas, Hakkas, , Nattavaara, Skaulo, Stora Sjöfallet och Ullatti. FTI ansvarar för och skötseln och tömningarna utförs av deras entreprenörer. Tömningsintervallen är anpassat efter hushållens beräknade volymer. Återvinningsstationerna finansieras av avgifter på de varor vi köper. På förpackningsinsamlingens hemsida finns mer information om återvinningsstationer: <http://www.ftiab.se>.

Uppföljning av föregående avfallsplan, år 2012-2017

16 § Avfallsplanen ska beskriva hur mål och åtgärder i den föregående avfallsplanen följts upp samt resultaten av den uppföljningen.

Uppföljning av mål och åtgärder

Nedan redovisas de mål och åtgärder som fanns i den föregående avfallsplanen med en kommentar om hur de följts upp och vilket resultat som uppnåtts.

Rätt hantering och rätt kvalitet på avfallet

Alla som har avfall som omfattas av kommunens monopol ska känna till detta och vara abonnent hos kommunen så att vi säkerställer att avfallet hanteras korrekt.

Hushåll och verksamheter ska känna till hur avfall ska sorteras, varför det ska sorteras och var det kan/ska lämnas.

- Inventering av abonnenter som saknas på gröna tunnan och slamtömningen. Gäller både hushåll och företag.
- Fettavskiljare - inventera företag som ska vara abonnenter, kontakta företag och entreprenör samt ekonomiavdelning för att ordna det praktiskt.
- Se till att insamlingskärl som används vid avfallstömning är de rätta enligt lokala föreskrifter. Motverka användning av säckar som placeras utmed kärl för att förbättra arbetsmiljön vid tömning.

- Latrinkärl som används i kommunen och sedan lämnas in till Kavahedens ÅVC ska vara av komposterbart material för att de ska kunna behandlas inom kommunen och till en låg kostnad.
- Information, utbildning och kommunikation om sortering, avfallshantering, regler och krav.

Målet uppfylls för hushållen som har bräcknad om hur avfall ska sorteras och var det ska lämnas. För företag och verksamheter är resultatet sämre och målet för denna avfallsplan är att förbättra informationsinsatserna för dessa. Ingen inventering av fettavskiljare har utförts men planeras.

Öka återanvändningen

Återanvändningen ska successivt öka.

- Arbeta för att utveckla återvinningsmarknaden och öka flödet material till marknaden och minska flödet material till återvinningscentralen.
- Medvetandegöra och tydliggöra kopplingen mellan produktion, konsumtion och avfall.
- Informera allmänheten om återvinningsmarknaden.

Målet uppfylls genom att Alltinget har utvecklats positivt och medvetenheten har höjts, det finns dock marginal för ytterligare förbättringar med regelbundna informationsinsatser i olika kanaler.

Öka återvinningen

Öka och förbättra källsorteringen för att få renare fraktioner som är lättare att återvinna och på så sätt även öka materialåtervinningen.

- Information, utbildning och kommunikation
- Kontinuerligt förbättra insamlingsystemen ur ett helhetsperspektiv, d.v.s. förbättra återvinningsstationernas ytor och uppställning och utveckla grovavfallsinhämtning.
- Återvinningscentralerna ska vara välplanerade, välstädade och trivsamma för besökare och personal.
- Arbeta för att möta behovet på tillgänglighet på Kavahedens återvinningscentral.

Målet uppfylls ÅVC på Kavaheden har byggts ut och förbättrats, med denna avfallsplan kommer ÅVC på landsbygden att prioriteras. Även för informationsinsatserna finns potential till förbättringar.

Minska mängden och farligheten

Mängden hushållsavfall ska minska och avfallets farlighet ska också minska genom förbättrad sortering.

- Utöka insamlingen av farligt avfall genom förbättrade öppettider på miljöstationerna.
- Skapa en återvinningsplats på Malmheden där förpackningar och tidningar samt el-avfall och farligt avfall kan lämnas.
- Genomföra ett projekt där matavfall sorteras ut med hjälp av köksavfallskvarn eller kompost.
- Information om smartare och medveten konsumtion samt betydelsen av val av produkter ur livscykel synpunkt och miljösynpunkt.

Målet uppfylls till stor del. Insamlingen av farligt avfall har omorganiserats och sker bara på ÅVC Kavaheden och på landsbygdens ÅVC. Informationen om konsumtionens påverkan kan förbättras. En förundersökning för insamling av matavfall har påbörjats.

Smartare transporter och mindre utsläpp

Utsläppen från transporter inom avfallshanteringen ska minska.

- Hela tiden arbeta för att ständigt förbättra logistiken inom avfallshanteringen
- Transportera avfall med glesare intervall när det är möjligt
- Använda fordon som är anpassade efter behovet
- Arbeta för minskade avfallsmängder eftersom det leder till minskade transporter
- Arbeta för att omsätta avfall lokalt så långt det är möjligt och rimligt
- Använda mer och mer förnyelsebara drivmedel

Målet uppfylls till delar. En press har installerats på Kavaheden som komprimerar avfallet och ger effektivare transporter. Lokal omsättning och logistiken kring avfallshanteringen kan förbättras ytterligare.

Ingenting på tippet i onödan!

Varje år ska mängden deponerat avfall minska i förhållande till den totala mängden avfall som körs in på Kavaheden.

- Mottagningskrav och kontroll enligt lagstiftning och egenkontroll
- Anpassad mottagningstaxa
- Information och kommunikation med kunder
- Arbeta för nya återanvändnings/återvinningsmöjligheter för avfall som nu läggs på deponi.

Målet uppfylls till stor del. Mängden avfall till deponi är liten. Informationen behöver vara regelbunden och uppdaterad.

Ta reda på om de gamla tipparna förstör vår miljö

Undersöka miljöpåverkan från avslutade deponier och föreslå vad som kan eller bör göras för att minimera en negativ miljöpåverkan.

- Hitta finansiering i form av ex. bidrag för projektet
- Hitta lämplig person för genomförandet (Student eller exjobbare?)
- Genomförande av projekt

Målet uppfylls ej. En inventering behöver utföras och riskbedömningar uppdateras.

Nedlagda deponier

17§ Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om nedlagda deponier. För varje nedlagd deponi ska en bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa eller miljön redovisas. För de nedlagda deponier där kommunen har varit verksamhetsutövare ska planen även innehålla uppgifter om vidtagna och planerade åtgärder för att förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Inom Gällivare Kommun finns 40 identifierade nedlagda deponier/upplag. Majoriteten, 37 av dessa är kommunala och har avslutats. Deponierna har yttäckts med några få undantag där uppgifter saknas. Den enda aktiva deponin idag är den godkända deponin på Kavahedens avfallsanläggning. Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen kommer att ta fram en plan för att följa upp utförda åtgärder och riskklassningar och för att riskklassa de deponier som inte är klassade samt vid behov utföra åtgärder för avslutade deponier.

De gamla deponierna har inventerats i två omgångar 1984 och 2003-2004 av miljökontoret i Gällivare. Riskbedömning är gjord 1984 och utifrån underlaget från 1984 är riskbedömning gjord även 1991. Med dagens kunskapsläge har det i andra undersökningar visat sig att man i många fall har underskattat miljöpåverkan från nedlagda deponier (enligt erfarenheter från Länsstyrelsen, Stockholm).

Deponierna har varit avsedda för hushållsavfall inkl. slam men innehåller även industriavfall och farligt avfall av olika slag bland annat kylmöbler, lyskällor, stora och små batterier, oljefat och bilvrak. Förteckning över nedlagda deponier finns i Tabell 1 och Tabell 2 nedan.

Tabell 1. Sammanställning av inventering av nedlagda kommunala deponier.

Upplag	Påbörjad	Avslutad	Täckning	Riskklass
Dokkas (Gällivare Lina 3:1)	1961	2000	Yttäckning?	4/4
Flakaberg 1:6	1962	1997	Yttäckning och omdragning av bäck	3/4
Granhult 2:7	1958	1989	Yttäckning	3/4
Gällivare 12:74	1940talet	1959	Yttäckning	4/4
Hakkas gamla 21:1	1959	1972	Yttäckning	4/4
Hakkas nya 35:1	1972	1995	Yttäckning	4/4
Kavaheden	1960	I drift		4
Killinge Norra 1 (Killinge 6:2)	1972	1995	Yttäckning	4/4
Killinge Södra 2 (Killinge 9:18)	1972	1990	Yttäckning	3/4
Koskullskulle 1:202	1955	1960	Yttäckning	4/4
Leipojärvi S:3	1960	1979	Yttäckning	4/4

Malmberget (Robsam 1:1)	1940talet	1960	Yttäckning	4/4
Markitta (Nillivaara 26:1)	1959	1989	Yttäckning	3/3
Mårdsel 2:51	1959	1997	Yttäckning	3/3
Mäntyvaara 3:12	1962	1989	Yttäckning	4/4
Nattavaara 2 (14:2 el. 16:4)	1964	1976		4/4
Nattavaara 3 (Storlandet 5:1)	1957	1976		4/4
Nattavaara 1 (Storlandet 5:1)	1976	1998	Yttäckning	4/4
Nilivaara gamla, 26:1	1950talet	1993	Yttäckning	
Nilivaara nya, 16:3	1994	2001	Yttäckning	
Palohuornas 4:5	1960	1989	Yttäckning	4/4
Polcirkeln (Storlandet 5:1)	1961	1993	Yttäckning	4/4
Purnu 19:1	1964	1989	Yttäckning	4/4
Pålkem (Allmänningsskogen S:1)	1959	1997	Yttäckning & omdragning av bäck.	3/3
Sakajärvi 2:1	1975	1989	Yttäckning	4/4
Sammakko 17:1	1964	1989	Yttäckning	4/4
Sarvisvaara 3:5	1969	1989	Yttäckning	4/4
Satter 1:2	1964	1989	Yttäckning	4/4
Skaulo gamla (Soutojärvi 7:3)	1961	1974	Yttäckning	4/4
Skaulo nya (Soutojärvi 7:5)	1974	1998	Yttäckning	4/4
Skröven 3:5	1965	1974		4/4
Tjautjas (Lina 3:38)	1962	1989	Yttäckning	-/4
Torasjärvi (Skröven 20:1)	1973	1989	Yttäckning	4/4
Ullatti 10:18	1960	1998	Yttäckning	4/4
Vettasjärvi 3:2	1962	1984	Yttäckning	4/4
Yrttivaara (Ruutirova 4:1)	1964	1989	Yttäckning	4/4
Äijävaara 1:1	1965	1989	Yttäckning	3/4

Tabell 2. Sammanställning av inventering av övriga nedlagda deponier.

Upplag	Påbörjad	Avslutad	Typ av avfall	Åtgärder?
LKAB industritipp	1950	1966	Industriavfall, farligt avfall?	Uppgift saknas
LKAB industritipp	1966	Okänt	Industriavfall, farligt avfall?	Uppgift saknas
Vietas, Vattenfall	1964	1971-72	Industriavfall, farligt avfall?	Täta underlag och fyllnadsmassor

Samråd och miljöbedömning

18§ Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur samråd enligt 15 kap. 42 § miljöbalken angående förslag till ny renhållningsordning har genomförts, och vilka aktörer som deltagit i samråd.

17§ Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur den miljöbedömning av planer och program som krävs enligt 6 kap. miljöbalken har genomförts. Om en strategisk miljöbedömning inte behöver göras ska beslut i frågan om miljöpåverkan enligt 6 kap. 7 § miljöbalken bifogas avfallsplanen

Samråd

Förslag till renhållningsordning bestående av avfallsplanen och renhållningsföreskrifter har annonserats på kommunens hemsida, www.gellivare.se. Därefter har renhållningsordningen varit utställd på kommunkontoret i Gällivare och på www.gellivare.se under 5 veckor. Berörda och intresserade har då haft tillfälle att lämna synpunkter på renhållningsföreskrifterna och avfallsplanen till kommunen. Synpunkter har inkommit från Miljö- bygg-, och räddningsnämnden i Gällivare kommun, Vänsterpartiet i Gällivare kommun samt Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Miljöbedömning

Enligt Miljöbalken och Miljöbedömningsförordningen ska en bedömning ske av behovet av miljöbedömning vid framtagande av ny avfallsplan, eller större ändring av befintlig avfallsplan. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i framtagandet och antagandet av planen. Bedömningen av om avfallsplanen innebär betydande miljöpåverkan genomförs utifrån 6 kap. Miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966).

Gällivare kommuns nya avfallsplan anger bland annat förutsättningar för deponering, kompostering och bortskaffande av avfall. En sådan verksamhet är Kavahedens avfallsanläggning som har tillstånd enligt miljöbalken kapitel 9 för deponering, mellanlagring, sortering och biologisk behandling av avfall. En förnyad tillståndsprövning för anläggningen pågår under 2019. Vid tillståndsprövningen upprättas en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheten och samråd genomförs enligt gällande lagstiftning. Förutsättningarna för kommande tillstånd för andra verksamheter bedöms inte påverkas av planen. Kavahedens avfallsanläggning bedöms inte påverkas av mål och åtgärder i avfallsplanen på så sätt att verksamheten behöver omprövas då anläggningen har och kommer att ha tillräcklig kapacitet. Detta innebär att avfallsplanen enligt lagkrav har betydande miljöpåverkan. Därför ska en miljöbedömning av avfallsplanen genomföras. Kommunstyrelsens har den 2019-11-25 beslutat att genomförandet av Avfallsplanen kommer att medföra en betydande miljöpåverkan samt att en miljöbedömning av

Avfallsplanen ska genomföras, se bilaga B. Beslutet har gjorts tillgängligt för allmänheten genom sammanträdesprotokoll. En miljökonsekvensbedömning har utförts som redovisas i bilaga B.

I processen att identifiera åtgärdsområden och utarbeta mål och åtgärder har miljöaspekterna vägts in. Mål och åtgärder har valts för att ge en positiv miljöpåverkan. Syftet med avfallsplanen är att gynna en hållbar utveckling. Planen har i grunden en positiv påverkan på människors hälsa och miljön och genomförandet av den bedöms leda till flera positiva miljöeffekter såsom förbättrad resurshushållning, minskad föroreningspåverkan på miljön och mindre klimatpåverkan.

Funktioner som medverkat vid framtagandet

20§ Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av vilka av kommunens funktioner som har medverkat vid framtagande av avfallsplanen.

I framtagandet av avfallsplanen har kommunens Samhällsbyggnads- och teknikförvaltning, Miljö-, bygg- och räddningsförvaltning samt Miljöstrateg medverkat.

Information till hushållen

21 § Kommunen ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder.

Kommunens Samhällsbyggnads- och teknikförvaltning, Miljö-, bygg- och räddningsförvaltning informerar om avfallsförebyggande åtgärder minst två gånger per år, se ovan under rubriken Mål och åtgärder för avfall som kommunen ansvarar för.

Uppgifter till Länsstyrelsens sammanställning

22 § Kommunen ska lämna följande uppgifter om den kommunala avfallsplanen till länsstyrelsen:

1. datum för antagande av planen,
2. en sammanställning av mål, åtgärder och styrmedel enligt 3-6 §§
3. resultatet av uppföljningen av föregående plan enligt 14 §, samt
4. uppgifter om nedlagda deponier enligt 15 §.

Syftet med länsstyrelsens sammanställning till Naturvårdsverket är att den ska utgöra ett underlag till nya nationella strategier och planer.

1. Datum när planen antogs: den 2020-12-14 av kommunfullmäktige.

Ansvarig nämnd: Kommunstyrelsen i Gällivare kommun.

2. Se sid 7, Mål och åtgärder samt långsiktiga mål sid 16, styrmedel se sid 17
3. Se sid 31, Uppföljning
4. Se sid 34, Nedlagda deponier

Lämnande av uppgifter till Naturvårdsverket

Enligt 24 § ska kommunen ska på begäran av Naturvårdsverket lämna uppgifter om:

1. avfallsförebyggande åtgärder och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning,
2. den avfallshantering som bedrivs, och
3. resultatet av avfallshanteringen jämfört med avfallsplanen.

Källor

Apoteken

<https://www.apoteket.se/om-lakemedel/overblivna-lakemedel/>

<https://www.apotekhjartat.se/om-oss/kvalitet-och-hallbarhet/lamna-in-overblivna-lakemedel/>

<https://www.apoteksgruppen.se/apotek/lenhovda/apoteksgruppen-lenhovda-storgatan/lamna-in-overblivna-lakemedel/>

<https://www.kronansapotek.se/overblivna-lakemedel>

Batteriåtervinningen, www.batteriatervinningen.se.

Bilåtervinning, <https://bilretur.se/>

Elkretsen, www.elkretsen.se

Statistik över insamling: http://www.el-kretsen.se/sites/el-kretsen_se/files/media/Dokument/press_statistik_hemsida_2016.pdf

Från avfall till resurs: http://www.el-kretsen.se/sites/el-kretsen_se/files/media/images/Artiklar/El-Kretsen.pdf?443

Förpacknings- och tidningsinsamlingen, www.ftiab.se

Statistik över insamling: <http://www.ftiab.se/179.html>

Nationell avfallsplan och åtgärdsprogram 2018-2023, ” Att göra mer med mindre, rapport nr 6857, december 2018. ISBN 978-91-620-6857-8. <https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6800/978-91-620-6857-8/>

Nationella miljömål, <http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/>.

Naturvårdsverkets föreskrifter

Föreskrifter, NFS 2017:2, om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. Vägledning om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall, Rapport 6760.

<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Foreskrifter-allmannarad/NFS/2017/NFS-20172-Kommunala-avfallsplaner-om-forebyggande-och-hantering-av-avfall/>

Strålsäkerhetsmyndigheten, <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/omraden/radioaktivt-avfall/>

Svensk Däckåtervinning AB, <http://www.sdab.se/>

Svenskt Returträ AB, <https://www.norrlandspall.se/om-oss-2/producentansvar/>

Textil, Röda korset Gällivare, <https://kommun.redcross.se/gallivare/motesplatser/>

Bilaga A. Avfallsmängder och behandling, producentansvar

Avfallsslag	Mängd, kg/inv	Ton/år	Insamling	Hantering	Behandling	Anläggning	Kommentar
1. Tidningar/Returpapper	2017: 24,7	440	ÅVS och ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Materialåtervinning	Hylte bruk (Stora Enso Hylte AB), Halmstad, tidningspapper Edet bruk (SCA), mellan Göteborg och Trollhättan, hygienprodukter Katrinefors bruk (Metsä Tissue), Mariestad, hygienprodukter	Pappersbruk som gör nytt papper som säljs vidare till tidningstryckerier och tillverkare av hushålls- och toalettpapper
	2012: 25	458					
2. Pappersförpackningar	2017: 15,9	284	ÅVS och ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Materialåtervinning	Fiskebyboard tar mer än hälften, exporteras även till Europa och Mellanöstern	Pappersbruk som gör ny kartong som säljs vidare till tillverkare av förpackningar. Kartongen kan också användas som ytskikt på gjipsskivor.
	2012: 14,2	260					
3. Plastförpackningar, som inte är dryckesförpackningar	2017: 7,1	126	ÅVS och ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara	Mellanlagring och omlastning, transport till sortering och återvinning	Materialåtervinning	Swerec AB i Lanna/Bredaryd, Eing Kunststoffverwertung GmbH, Relux Recycling GmbH samt Umweltdienste Kedenburg GmbH (f.d. Dela) i Tyskland.	Blir blåofärgade HDPE-dunkar. Blandad kvalitet och kulör kan återvinnas till tex plank eller pallklossar.
	2012: 6,4	118					
4. Dryckesförpackningar av plast	2017: 4 323 496 burkar och PET		Butiker mfl	Mellanlagring och omlastning, transport till sortering och återvinning	Materialåtervinning	Norrköping, plasten blir till nya plastflaskor och leksaker mm	2017 återvanns 85,7% av PET-flaskorna som pantades i Sverige motsvarande 20 282 ton plast
	2012: uppgift saknas						Ingen uppgift
5. Glasförpackningar	2017: 23,7	423	ÅVS och ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Materialåtervinning	Svensk Glas Återvinning i Hammar, Närke.	Ca 40 % går till glasbruk som gör nya glasförpackningar, ca 40 % blir byggnadsisolering och 15 % exporteras.
	2012: 10,3	188					
6. Metallförpackningar, som inte är dryckesförpackningar	2017: 1,7	31	ÅVS och ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Materialåtervinning	Skrotfrag, Trania, Stena Aluminium i Älmlöv, Ovako i Smedjebacken	Stål blir järnvägsräls och armeringsjärn, Aluminium blir motordelar och konservburkar
	2012: 1,6	29					
7. Dryckesförpackningar av metall	2017: 4323496 burkar och PET		Butiker mfl	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Materialåtervinning	Norrköping, aluminium blir plåt till nya burkar	2017 återvanns 85,7% av aluminiumburkarna som pantades i Sverige motsvarande 16 740 ton aluminium
	2012: uppgift saknas						Ingen uppgift
8. Träförpackningar	statistik saknas			Insamling, sortering, reparation och återanvändning	Återanvändning, Materialåtervinning	Svenskt Returträ AB	Norrlandspall samlar in och köper överskott av lastpallar och pallkragar från företag i hela landet som sorteras och repareras och återanvänds.
9. Förpackningsavfall av andra material	statistik saknas			Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Materialåtervinning, Energiutvinning		
10. Däck	2017: 1,3	23	Däckverkstäder mfl	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Materialåtervinning	Svensk Däckåtervinning AB	Däckgummi mals ner i mindre korn eller bitar och används i allvädersplaner, till vattenrening och i asfalt. Även för att göra förbränningen i kraftvärmeverk mer effektiv. Stål återvinnas i stålverk.
	2012: 537,5	9840					
11. Bärbara batterier	2017: 0,7	12	ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara och batteri- och lampholkar, försäljningsställen	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Energiutvinning, Materialåtervinning	Batteriåtervinningen AB	
	2012: 0,6	10					
12. Bilbatterier	2017: 1,6	28	ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara och försäljningsställen	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Energiutvinning, Materialåtervinning	Batteriåtervinningen AB	Materialet som går att återvinna består av 85% bly. Resterande 15% är batterisyra som också återvinnas! Resten av batteriet återvinnas som energi, eller tas om hand och förvaras på ett säkert sätt.
	2012: 2,5	46					

13. Industriebatterier	statistik saknas		Insamling av entreprenörer	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Energiutvinning, Materialåtervinning	Batteriåtervinningen AB	
14. Bilar	statistik saknas		Auktoriserade bildemonterare, https://bilretur.se/norrboten/	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Energiutvinning, Materialåtervinning, Deponering	https://bilretur.se/	Farligt avfall som oljor, glykol, airbags, AC-gas och andra vätskor tas omhand. Även batterier, rutor, däck, fälgar och delar som kan återanvändas tas omhand. Karossen skickas till fragmentering och sorteras i olika fraktioner. Fraktionerna smälts till ny stål- och aluminiumråvara för tillverkning av tex nya bilar. Lätta fraktioner från fragmenteringen som stoppnig från bilstolar och tyger från inredningen går till värmeverk.
15. Elektronik och elektroniska produkter inkl batterier	2017: 17,8	317	ÅVC; Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nattavaara, Hakkas, Dokkas och Nilivaara och batteri- och lampholkar, försäljningsställen	Mellanlagring och omlastning, transport till återvinning	Energiutvinning, Materialåtervinning, Deponering	Ca 30 förbehandlare i Sverige, Revac Sverige AB, Svensk Freonåtervinning AB Hässelby, Kuusakoski recycling AB, New Boliden AB, Sims Recycling Solutions AB i Katrineholm, Nordic recycling AB Örnsköldsvik mfl	
	2012: 25,1	459					
	2017: Div elektronik 9,6	171					
	2012: Div elektronik 11,2	205					
	2017: Kylar och frysar 2,3	41					
	2012: Kylar och frysar 5,6	102					
	2017: Vitvaror 4,7	84					
	2012: Vitvaror 7,5	136					
	2017: Batterier 0,7	13					
	2012: Batterier 0,6	10					
2017: Lampor 0,5	9						
2012: Lampor 0,3	6						
16. Läkemedel	statistik saknas		Apotek	Mellanlagring, transport till destruktion	Energiutvinning		Tomma förpackningar återvinns som vanliga förpackningar
Summa 2017	94	1683		Summa exkl elektriska produkter		75	1339
Summa 2012	623	11408				595,6	10903

Total mängd insamlat avfall som producenterna ansvarar för uppgår till: 107 kg/inv eller 362 ton för år 2016 och 118 kg/inv eller 427 ton för 2010. Läkemedel, bilar, vissa batterier, vissa strålkällor, träförpackningar och övriga förpackningar är inte inräknade då statistik saknas.

För att minimera transportinsatsen och därmed utsläppen eller för att möjliggöra återvinning i perifera kommuner kan en tömningsrutt omfatta flera kommuner. I dessa fall redovisas genomsnittet för berörda kommuner. Hushåll kan lämna förpackningar och tidningar i andra kommuner än hemkommunen, främst i samband med inköps- eller arbetsresor eller vid fritidsboende i angränsande kommuner.

GOLDER

BILAGA C

MKB för Avfallsplan Gällivare Kommun

2020-2024

Framställd för:

Gällivare Kommun

Insänd av:

Golder Associates AB

Box 869

972 34, Luleå, Sverige

0920 – 730 30

2020-09-24

Innehållsförteckning

1.0	INLEDNING	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Behov av och syfte med miljöbedömning	1
1.3	Beslut om betydande miljöpåverkan	1
1.4	Avgränsningssamråd	1
2.0	AVFALLSPLAN FÖR GÄLLIVARE KOMMUN	2
2.1	Avfallsplanens syfte	2
2.2	Avfallsplanens innehåll	2
2.3	Avfallsplanens förhållande till andra planer och program	6
3.0	METOD FÖR MILJÖBEDÖMNING AV AVFALLSPLAN	6
3.1	Bedömningsgrunder och avgränsningar	6
3.1.1	Miljöaspekter och huvudområden	6
3.1.2	Geografisk och tidsmässig avgränsning	7
3.1.3	Svårigheter i samband med miljöbedömning	7
3.2	Nollalternativet	7
3.3	Miljö kvalitetsnormer	7
3.4	Globala mål för hållbar utveckling	7
3.5	Miljömål inom EU	8
3.6	Miljö kvalitetsmål	8
3.7	Etappmål	9
3.8	Nationell avfallsplan	9
3.9	Uppfyllelse av miljö kvalitetsmål	9
3.9.1	Begränsad klimatpåverkan	9
3.9.2	Giftfri miljö	9
3.9.3	God bebyggd miljö	10
4.0	BEDÖMNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	10
4.1	Befolkning och människors hälsa	10
4.1.1	Nuläge och förutsättningar	10
4.1.2	Negativ miljöpåverkan	10

4.1.3	Positiv miljöpåverkan	11
4.1.4	Åtgärder	11
4.2	Mark och vatten.....	11
4.2.1	Nuläge och förutsättningar	11
4.2.2	Negativ miljöpåverkan.....	12
4.2.3	Positiv miljöpåverkan	12
4.2.4	Åtgärder	12
4.3	Luft och klimatfaktorer.....	12
4.3.1	Nuläge och förutsättningar	12
4.3.2	Negativ miljöpåverkan.....	13
4.3.3	Positiv miljöpåverkan	13
4.3.4	Åtgärder	13
4.4	Materiella tillgångar och resurshushållning	14
4.4.1	Nuläge och förutsättningar	14
4.4.2	Negativ miljöpåverkan.....	14
4.4.3	Positiv miljöpåverkan	14
4.4.4	Åtgärder	14
4.5	Bebyggelse och kulturmiljö	14
4.5.1	Nuläge och förutsättningar	15
4.5.2	Negativ miljöpåverkan.....	15
4.5.3	Positiv miljöpåverkan	15
4.5.4	Åtgärder	15
4.6	Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter	15
5.0	SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	16
5.1	Betydande miljöpåverkan.....	16
5.2	Nationella miljömål	16
5.3	Åtgärder mot negativ påverkan	16
5.4	Sammanfattande bedömning	17
6.0	UPPFÖLJNING AV ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA MILJÖPÅVERKAN.....	17
7.0	MEDVERKANDE	17
8.0	REFERENSER.....	17

1.0 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Gällivare Kommun har tagit fram en ny avfallsplan som ska gälla 2020–2024. Avfallsplanen är en revidering av föregående avfallsplan.

1.2 Behov av och syfte med miljöbedömning

Enligt miljöbalken och miljöbedömningsförordningen ska behovet av en miljöbedömning vid framtagande av ny avfallsplan, eller större ändring av befintlig avfallsplan bedömas. Syftet med miljöbedömningen är att väga in miljöaspekter i framtagandet och antagandet av planen. Bedömningen av om avfallsplanen innebär betydande miljöpåverkan genomförs utifrån 6 kap. Miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966).

Avfallsplanen för Gällivare anger bland annat förutsättningar för förbränning, deponering, biologisk behandling och bortskaffande av avfall. Dessa förutsättningar innebär att avfallsplanen enligt lagkrav (miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966)) har betydande miljöpåverkan.

1.3 Beslut om betydande miljöpåverkan

Den 25 november 2019 beslutade Gällivare kommuns kommunstyrelse att genomförandet av avfallsplanen kommer att medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet har gjorts tillgängligt för allmänheten genom sammanträdesprotokoll.

1.4 Avgränsningssamråd

Enligt 6 kap 10 § Miljöbalken ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen. Syftet med att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen är;

- dels att koncentrera arbetet på de miljöfrågor som är mest relevanta för den aktuella planen,
- dels att bidra till bra samrådsprocesser som fokuserar på de viktigaste frågorna,
- samt att den ska kunna utgöra ett bra beslutsunderlag.

Den 29 januari, 2020 skickades underlag för ett avgränsningssamråd till Länsstyrelsen i Norrbottens län. Länsstyrelsens synpunkter inkom den 14 februari 2020 och har beaktats i avfallsplanen.

2.0 AVFALLSPLAN FÖR GÄLLIVARE KOMMUN

2.1 Avfallsplanens syfte

Avfallsplanens syfte är att kartlägga avfallshanteringen i kommunen samt att skapa en kommunal avfallsstrategi som går i linje med de miljömål som riksdag och regeringen arbetar efter. Den är också ett styrdokument för kommunens agerande inom avfallsområdet. Planen är inte juridiskt bindande men anger kommunens inriktning. Avfallsplanen innehåller målsättningar som ska följas upp årligen.

2.2 Avfallsplanens innehåll

Avfallsplanen utgår från Naturvårdsverkets föreskrifter ⁽¹⁾ om vad kommunala avfallsplaner ska innehålla. I avfallsplanen redovisas mål och åtgärder som ska förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för, beskrivning av nuläge avseende mängder och behandling av avfallet, nedlagda deponier och uppföljning av föregående avfallsplan. Dessutom redovisas en bedömning av framtida insamlingssystem och anläggningar.

I Gällivare kommuns avfallsplan ⁽²⁾ redovisas långsiktiga mål som brutits ner i ett antal kortsiktiga mål. Målsättningarna skall följas upp årligen. De långsiktiga målen, ca 10–15 år framåt, är:

- Vårt avfall ska inte belasta miljön för framtida generationer.
- Kommunen ska verka för en hållbar konsumtion och ökad återanvändning.
- Kommunen ska stödja omhändertagandet av återanvändbart avfall.
- Mängden avfall som kommunen ansvarar för ska minska.
- Mängden avfall till förbränning och deponi ska inte öka.
- Sortering av farligt avfall ska förbättras.
- Kommunen ska verka för att ständigt förbättra logistiken inom avfallshanteringen.
- Kommunen ska använda mer och mer förnyelsebara drivmedel för avfallstransporter.
- Hushåll, kommunen och verksamheter ska bli bättre på att återanvända, sortera och återvinna.
- Verksamheter ska öka återanvändningen, öka återvinningsgraden och bli bättre på att omhänderta farligt avfall på rätt sätt.
- Nedskräpningen ska minska.

Gällivare kommuns lokala mål och åtgärder skall bidra till att uppnå de nationella målen och har delats in i fyra områden vilka är:

1. Mål och åtgärder för avfall som kommunen ansvarar för (hushållsavfall samt kommunens verksamhetsavfall)

- Målet är att återanvändningen och återvinningen av avfall som kommunen ansvarar för ska öka.
- Målet är att införa insamling av matavfall för hushåll och verksamheter år 2020.
- Målet är att avfallsets innehåll av skadliga ämnen ska minska. En viktig del i detta är att farligt avfall lämnas till rätt omhändertagande. Farligt avfall lämnas till ÅVC på Kavaheden, Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas.
- Målet är att öka insamlingen av fett via fettavskiljare.

Dessa mål ska uppnås med hjälp av följande åtgärder:

- Gällivare kommun ska informera hushållen minst två gånger per år om varför och hur man förebygger att avfall uppstår, hur man återanvänder, hur man återvinner avfall och sorterar ut farligt avfall, förpackningar, brännbart avfall och matavfall. Informationen ska alltid finnas tillgänglig på kommunens hemsida. Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen ansvarar för att informationen skickas ut och hålls uppdaterad.
- Kommunen ska fortsätta arbeta för att produkter och avfall som lämnas på återvinningscentralen styrs till återanvändning och förberedelse för återanvändning genom återvinningsmarknaden, via privata aktörer eller andra system. Återvinningsmarknaden ska utvecklas. Kommunen ska arbeta för att medvetandegöra och tydliggöra kopplingen mellan produktion, konsumtion och avfall.
- Insamlingssystemen ska kontinuerligt förbättras ur ett helhetsperspektiv, d.v.s. förbättra återvinningsstationernas ytor och uppställning och utveckla grovavfallshämtning.
- Återvinningscentralerna ska vara välplanerade, välstäda och trivsamma för besökare och personal. Kommunen ska arbeta för att möta behovet på tillgänglighet på Kavahedens återvinningscentral.
- Kommunen ska samarbeta med aktörer som tar emot begagnade produkter och erbjuda dem platser för insamling inom kommunen. Det kan till exempel ske på återvinningscentralen, men även på andra platser i kommunen.
- I kommunens planering av nya bostäder och verksamheter ska avfallshanteringen beaktas så att tillgänglighet till hushållsnära tömning av t ex förpackningar med producentansvar underlättas.
- Insamlingen av farligt avfall ska öka genom att informera om vad som är farligt avfall och hur det ska tas omhand och var det kan lämnas, vid AVC på Kavaheden och pålandsbygden.
- Kommunen kommer informera hushåll och verksamheter om när insamling av matavfall börjar och hur matavfall ska samlas in. Käril kommer att ställas ut vid villor och i flerfamiljshus och verksamheter. Kommunen kommer att inventera hushåll och företag som ska vara abonnenter.
- Kommunen ska informera hushåll och verksamheter om hur fett ska samlas in. Kommunen kommer att inventera företag som ska vara abonnenter, kontakta företag och entreprenör samt ekonomiavdelning för att ordna det praktiskt.
- Återanvändningen inklusive förberedelse för återanvändning av textilier, möbler, elektronik etc. ska öka i kommunens verksamheter genom att inventera befintlig utrustning som kan återanvändas före inköp av ny utrustning. I samband med upphandling och inköp ska krav ställas som gynnar återanvändning. Kommunen ska även ställa krav i samband med upphandling på att minska emballage och transporter.
- Vid nybyggnad och rivningar av kommunens anläggningar ska krav ställas så att byggande sker resurseffektivt och att återanvändning och återvinning beaktas vid rivning. Samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för kommunens planering.
- Matsvinnet ska minska och avfallssorteringen ska förbättras i kommunens verksamheter (skolor, förskolor, äldreomsorg, kommunhus etc) genom att Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen informerar om hur man undviker att matavfall uppstår och hur matavfallet ska sorteras. Kommunen ska även uppmuntra till initiativ inom kommunens verksamheter som minskar matsvinnet och ökar utsorteringen av matavfall.
- Hanteringen av avfall från gaturenhållning ska förbättras genom att informera om nedskräpning och utveckla insamlingssystem som minskar mängden avfall från gaturenhållning.

- Vad som är farligt avfall och hur det ska tas omhand och var det kan lämnas är också en viktig del av informationsinsatserna. Farligt avfall lämnas vid ÅVC på Kavaheden och på landsbygden.
- Kommunen ska informera om vad som får spolas ned i avloppet för att minska mängden farliga ämnen i slammet.

2. Mål och åtgärder för övrigt avfall

- Målet är att minst 50 % av industriavfallet och verksamhetsavfallet ska materialåtervinnas eller komposteras till år 2022 jämfört med år 2017. De företag som lämnar hushållsavfall till kommunens renhållning ska också källsortera i brännbart, matavfall och deponirest.
- Målet är att avfallsets innehåll av skadliga ämnen ska minska. En viktig del i detta är att farligt avfall lämnas till rätt omhändertagande. Hushåll ska lämna farligt avfall till ÅVC på Kavaheden eller på landsbygden. Verksamheter ska lämna farligt avfall till en godkänd mottagare och transportör.
- Målet är att andelen industri- och byggavfall till återvinning ska öka med minst 10 % till år 2022 jämfört med år 2017.

Dessa mål ska uppnås med hjälp av följande åtgärder:

- Kommunen ska även fortsätta arbeta för att produkter och avfall som lämnas på Kavahedens återvinningscentral styrs till återanvändning och förberedelse för återanvändning genom återvinningsmarknaden Alltinget. Där kan även företag och verksamheter lämna vitvaror, elektronik, möbler och andra begagnade saker för försäljning. Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen ansvarar för dessa verksamheter.
- Vid bygglov och rivningslov ska krav ställas så att byggande sker resurseffektivt och att återanvändning och återvinning beaktas vid rivning. Miljö-, bygg-, och räddningsförvaltningen ansvarar för att krav ställs vid ansökningar. I översikts- och detaljplaneringen ska kommunen avsätta ytor för avfallshantering och återanvändningsverksamhet.
- En stor del av träavfall går idag till energiutvinning och för att stimulera företag att sortera bättre kan taxan för osorterat avfall höjas. Samhällsbyggnad- och teknikförvaltningen ansvarar för att följa upp avfallstaxan och föreslå hur taxorna ska stimulera återvinning.
- Miljö-, bygg-, och räddningsförvaltningen ansvarar för att följa upp och informera om avfallshantering vid sin tillsyn.
- Matsvinnet ska minska och avfallssorteringen ska förbättras i företag och verksamheter genom regelbunden riktad information till företag och verksamheter om hur de undviker att matavfall uppstår och hur matavfallet ska sorteras. Informationen ska finnas på kommunens hemsida, sociala medier och tidningar. Kommunen ska även informera företag om möjligheter att samarbeta med organisationer som förmedlar tjänster som minskar matsvinnet genom att tex mat som inte går åt från restauranger kan säljas bort till ett lägre pris istället för att hamna i soppåsen. En förundersökning pågår för att utreda hur matavfall kan samlas in och tas omhand på ett mer resurseffektivt sätt.
- För att minska avfallsets innehåll av farliga ämnen ska information riktad till företag och verksamheter finnas på kommunens hemsida.

3. Mål och åtgärder för förpackningsavfall och returpapper

- Målet är att öka och förbättra källsorteringen för att få renare fraktioner som är lättare att återvinna och på så sätt även öka materialåtervinningen.
- Det finns idag ingen bränslebrist i Norrbotten och omhändertagande av brännbart avfall är en kostnad för kommunen. Ökad återvinning och utsortering av material som faller under producentansvar kan leda till minskade mängder brännbart avfall och därmed mindre utgifter för kommunen.
- Kommunen informerar om hur förpackningsavfall och returpapper kan ska återvinnas och var det ska lämnas på sin hemsida i samråd med FTI. Kommunen informerar även om hur kommuninvånarna och verksamheter kan förebygga att förpackningsavfall och returpapper uppstår och hur det kan återanvändas.

Dessa mål ska uppnås med hjälp av följande åtgärder som utförs av FTI. FTI har ett utvecklingsprogram kallad 7-punktsprogrammet ⁽³⁾ som innebär:

1. Återvinningsstationer. En tydlig satsning på upprustning och skötsel av återvinningsstationer.
2. Fastighetsnära insamling. En satsning för ökad fastighetsnära insamling för hushåll, till 50 procent.
3. Samarbete. Tydliga samverkansavtal med alla Sveriges 290 kommuner. FTI satsar dessutom vidare på att driva olika utvecklings- och samarbetsprojekt med kommuner och andra intressenter
4. Kvalitetskontroller. Löpande kvalitetskontroller längs hela återvinningskedjan där hushållens betyg är vägledande för förbättringar.
5. Informationsinitiativ. FTI ska utveckla stöd till kommunerna för att säkerställa en effektiv information till hushållen.
6. Återvinningsbara förpackningar. Vi vill ge verktyg för förpackningsutvecklare, inköpare och hållbarhetschefer att göra ännu smartare val av förpackningsmaterial.
7. Materialåtervinning. FTI vill bidra till bättre materialåtervinning via bättre sortering, behandling och försäljning av återvunnet material.

4. Mål och åtgärder för att minska nedskräpning

- Kommunen ska arbeta för att förebygga och minska nedskräpning.

Dessa mål ska uppnås med hjälp av följande åtgärder:

- Identifiera och inventera problem relaterade till nedskräpning för att kunna utveckla en handlingsplan med fungerande åtgärder för att minska nedskräpningen med hjälp av Naturvårdsverket, stiftelsen Håll Sverige Rent och Havs- och vattenmyndighetens vägledning om nedskräpning till kommunerna: Strategiskt arbete för minskad nedskräpning, Rapport 65519.
- Genomföra aktiviteter mot nedskräpning tillsammans med olika aktörer inom kommunen. Det kan till exempel handla om fler papperskorgar, tätare tömning, skolprojekt, lokala informationskampanjer och skräpplockaktiviteter.
- Följa upp effekten av de aktiviteter som görs, till exempel via skräpmätningar.
- Utveckla samverkan mellan kommunens olika funktioner.
- Genomföra dialoger och utbyta erfarenheter med andra kommuner för att lära av goda exempel.

- Prioritera åtgärder för att förebygga och minska nedskräpning av plast som kan leda till marin nedskräpning och uppkomst av mikroplaster.

2.3 Avfallsplanens förhållande till andra planer och program

Det finns andra planer och program som Gällivare kommuns avfallsplan förhåller sig till genom att påverka och påverkas av. Framförallt av målen om att öka återvinningen och spara på naturresurser i och med arbetet med hållbarhet. De planer och program som påverkar eller kan påverka avfallsplanen är:

- Detaljplaner
- Översiktsplan
- Fördjupad översiktsplan
- Kommunplan, målstyrning 2020-2022
- Miljöplan 2018-2020

3.0 METOD FÖR MILJÖBEDÖMNING AV AVFALLSPLAN

3.1 Bedömningsgrunder och avgränsningar

Kommunala avfallsplaner avser att främja hållbar utveckling och har därför en positiv påverkan på miljön och människors hälsa. Gällivare kommuns avfallsplan främjar hushållningen av naturresurser och ökar möjligheterna till återanvändning och återvinning av hushållens mat- och restavfall, farliga avfall och grovavfall.

Detaljeringsgraden och omfattningen av innehållet i miljöbedömningen bör avgränsas utifrån rimlighet i det enskilda fallet. Enligt 6 kap 13 § miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen ”innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till:

- 1) Bedömningsmetoder och aktuell kunskap.
- 2) Planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad.
- 3) Allmänhetens intresse.
- 4) Att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder.

3.1.1 Miljöaspekter och huvudområden

I Miljöbalkens 6 Kap. 2 § beskrivs de områden och miljöaspekter som bör tas hänsyn till vid en miljöbedömning. Av dessa bedöms de nedanstående miljöaspekterna och effekterna vara väsentliga för genomförande av Gällivare kommuns avfallsplan:

- Befolkning och människors hälsa.
- Mark och vatten.
- Luft och klimatfaktorer.
- Materiella tillgångar och resurshushållning.
- Bebyggelse och kulturmiljö.

Dessa områden är de som miljöbedömningen tar upp och som kan kopplas till de olika mål och åtgärder som finns uppställda i Gällivare kommuns avfallsplan. Miljöbedömningen inkluderar även de kumulativa effekter som anses relevanta. Fokus ligger på de avfallsfrågor som Gällivare kommun kan styra avseende behandling av avfall.

I 6 Kap. 7 § Miljöbalken står det att genomförandet av planen skall miljöbedömas utifrån ovanstående miljöaspekter och redovisas i form av omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan samt att beslutet skall göras tillgängligt för allmänheten.

3.1.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

Den geografiska avgränsningen omfattar Gällivare kommun. Däremot sker transporter av avfall till anläggningar utanför kommunens gränser och avfallshanteringen är därav inte endast lokal. En generell bedömning av transporternas miljöpåverkan inkluderas därför i bedömningen men inte den miljöpåverkan som uppstår från behandling av avfallet i andra kommuner. Den tidsmässiga avgränsningen är kopplad till tidsrymden för målen formulerade i avfallsplanen.

3.1.3 Svårigheter i samband med miljöbedömning

En avfallsplan är till skillnad från en detaljplan endast ett strategiskt dokument vars utfall av planerade åtgärder kan var svåra att mäta och bedöma jämfört med en detaljplans fysiska åtgärder.

3.2 Nollalternativet

Enligt 6 Kap. Miljöbalken 11 § skall sannolika scenarion för miljöns utveckling och miljöförhållanden presenteras i en MKB i det fall planen eller programmet inte genomförs.

Nollalternativet innebär att den planerade avfallsplanen för 2020–2024 ej beslutas eller genomförs. Det skulle medföra att den föregående avfallsplanen fortlöper. I den föregående avfallsplanen har åtgärder genomförts och därmed behövs tidsplanen revideras och målen samt åtgärder uppdateras för att tydligt kunna arbeta med minskade avfallsmängder samt öka återvinningen. Utan en aktuell avfallsplan skulle arbetet för att nå miljömålen som är satta på nationell, regional samt lokal nivå bli svårare att nå och de positiva effekterna kan riskera att utebli eller försenas. Avfallsförordningen beskriver också att en avfallsplan skall ses över minst var fjärde år och revideras vid behov. Nollalternativet medför att denna lagstiftning inte uppfylls och kan därmed inte vara ett relevant alternativ.

3.3 Miljökvalitetsnormer

Enligt 5 Kap. Miljöbalken finns flertalet juridiska styrmedel kallade miljökvalitetsnormer. Syftet med dessa är att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön samt att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön. Det innebär mer konkret att regeringen får för vissa geografiska områden meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. Det finns miljökvalitetsnormer för:

- Luft (normer för halter av utomhusluft)
- Buller (Kartläggning och rapportering av omgivningsbuller)
- Vatten (statusklassificering samt gräns och riktvärden för fisk-och musselvatten)

Kommuner och myndigheter ansvarar tillsammans för att miljökvalitetsnormerna följs.

3.4 Globala mål för hållbar utveckling

Det finns 17 globala mål för hållbar utveckling som antogs av FN:s generalförsamling 2015⁽⁴⁾. De kallas också för Agenda 2030 då de syftar till att vara uppfyllda vid år 2030. De finns fyra stora områden som samtliga medlemsländer (inklusive Sverige) skall uppnå till 2030 och dessa är

- 1) Avskaffa extrem fattigdom
- 2) Minska ojämlikheter och orättvisor i världen
- 3) Främja fred och rättvisa
- 4) Lösa klimatkrisen

De nationella målen bygger på de globala målen för hållbar utveckling och när nya nationella mål tas fram i Sverige tas hänsyn till dessa. Det kommer dock inte innebära några stora förändringar för målen rörande avfallshantering i Sverige. I kap 3.5–3.9 beskrivs de mål på EU samt nationell nivå som berör avfallshantering och därmed är relevanta för Gällivares avfallsplan.

3.5 Miljömål inom EU

Eftersom miljöproblemen ofta påverkas av verksamheter i andra länder behövs det gränsöverskridande samarbeten mellan EU:s medlemsländer. I maj 2018 fattades beslut om att revidera EU:s avfallslagstiftning som ska bidra till en mer cirkulär ekonomi. Avfallspaketet berör sex direktiv:

- Avfalldirektivet (2008/98/EG)
- Direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG)
- Direktivet om deponering av avfall 1999/31/EG),
- Direktivet om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (2012/19/EU)
- Direktivet om batterier och ackumulatorer (2006/66/EG)
- Direktivet om uttjänta fordon (2000/53/EG)

Dessa ändringar ska enligt EU bidra till minskade avfallsmängder samt ökad återanvändning och återvinning av produkter och material. Bindande avfallsmål har också fastställts för 2025, 2030 och 2035.

Ändringarna ställer högre krav på källsortering av farligt avfall från hushåll, textilavfall och biologiskt avfall samt minska antalet deponier. Dessa regler träder i kraft den 5:e juli 2020 och är därmed något som behöver beaktas i Gällivare kommuns avfallsplan.

3.6 Miljökvalitetsmål

De 16 nationella miljökvalitetsmålen ska i huvudsak vara uppnådda till år 2020 ⁽⁵⁾. Målen beskriver de kvaliteter som vår miljö och våra gemensamma natur- och kulturresurser måste ha för att vara ekologiskt hållbara på lång sikt. Avfallshantering har också betydelse för möjligheten att uppnå generationsmålet om att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. För att underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen fastställer regeringen etappmål inom prioriterade områden. Etappmålen ska vara steg på vägen för att inom en generation skapa förutsättningar för att nå ett eller flera miljökvalitetsmål och generationsmålet. Naturvårdsverket ansvarar för mål och åtgärder inom avfallsområdet. Läs mer på <http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/>. Hur de uppfylls i Gällivares avfallsplan kan ses i kapitel 3.9. De som rör avfallshantering är främst:

- Begränsad klimatpåverkan
- Gifrfri miljö
- God bebyggd miljö

3.7 Etappmål

Etappmålen syftar till att underlätta möjligheterna till att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. För avfall gäller:

- Ökad resurshållning i byggsektorn. Här skall insatser verkställas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads – och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.
- Ökad resurshushållning i livsmedelskedjan. Här skall insatser verkställas så att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker, och restauranger sorteras och behandlas biologiskt för att ta tillvara växtnäringen samt att minst 40 procent av matavfallet behandlas så att energi kan tas tillvara senast år 2020.
- Utöver etappmålen för avfall finns det även etappmål för begränsad klimatpåverkan som lyder
- Utsläppen för Sverige år 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990 och gäller för de verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser år 2020 ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre för den icke handlande sektorn i förhållande till 1990 års nivå. Minskningen sker genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som mekanismen för ren utveckling (CDM).

3.8 Nationell avfallsplan

En avfallsplan samt ett avfallsförebyggande program för Sverige är fastställd av Naturvårdsverket som gäller 2018–2023 ⁽⁶⁾. I den beskrivs Sveriges arbete med att förebygga avfall och få en avfallshantering som är mer resurseffektiv och giffri. Syftet med planen och programmet är att fungera som ett stöd för olika aktörer i deras arbete att genomföra åtgärder som bidrar till att nå miljökvalitetsmålen, etappmålen och målen i Agenda 2030 som är kopplat till avfallshantering och avfallsförebyggande.

3.9 Uppfyllelse av miljökvalitetsmål

De nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt den nationella avfallsplanen har varit vägledande i formuleringen av de lokala mål och åtgärder som är relevanta för kommunen. Redan idag bidrar Gällivare kommuns mål för avfall som kommunen ansvarar för samt övrigt avfall till att uppfylla de nationella och regionala miljömålen genom att införa insamling av matavfall, öka återanvändning och återvinning av material samt genom att minska avfallets innehåll av skadliga ämnen. Nedan anges de mål och åtgärder i avfallsplanen som särskilt bidrar till att uppfylla de olika miljökvalitetsmålen. Avfallsplanens åtgärder bedöms som positiva för de nationella målen.

3.9.1 Begränsad klimatpåverkan

Åtgärder som syftar till att minska avfallsmängder och öka källsortering bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet "Begränsad klimatpåverkan". Samma gäller för de åtgärder som syftar till att minska och minimera matsvinn.

3.9.2 Giffri miljö

Avfallsplanens åtgärder som syftar till att minimera utsläpp från nedlagda deponier samt minska risken för spridning till mark och vatten av giftiga ämnen hjälper till att uppfylla miljökvalitetsmålet "giffri miljö". Insatser som hjälper till att samla in farligt avfall och utveckla hanteringen av detta på återvinningscentraler bidrar också.

3.9.3 God bebyggd miljö

Åtgärder i avfallsplanen som bidrar till kontroll av nedlagda deponier, att effektivisera markanvändning, minska nedskräpning och minska avfallsmängder bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö".

4.0 BEDÖMNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Här bedöms hur genomförandet av avfallsplanen påverkar de miljöaspekter som är beskrivna i kapitel 3.1.1 gällande avfallshantering tillsammans med de nationella miljömålen. En sammantagen bedömning av målen och åtgärderna för varje huvudområde kommer att presenteras nedan.

4.1 Befolkning och människors hälsa

Här bedöms åtgärder som säkrar hanteringen av farligt avfall, hur insamlingen påverkar i form av buller samt minskad nedskräpning. Dessutom bedöms planen utifrån huruvida strukturer eller miljöer som är värdefulla för människors hälsa kan påverkas. Positiva effekter förväntas från genomförandet av avfallsplanen.

Ett av delmålen för hälsa i generationsmålen är:

"Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas".

För att avfallsplanen skall bidra till målet är det viktigt att utvärdera åtgärder som påverkar markanvändning, hantering av farligt avfall, bullernivåer och nedskräpning.

4.1.1 Nuläge och förutsättningar

Farligt avfall uppkommer både i hushåll och kommunala samt privata verksamheter. Farligt avfall innehåller ämnen som kan vara skadliga för människor och miljön och vid osäker hantering finns risk för spridning och negativ påverkan på människor. Farligt avfall från hushåll tas emot vid återvinningscentralerna på Kavaheden, i Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas. För företag finns möjlighet att beställa egen transport och destruktion av entreprenörer. Insamlat farligt avfall transporteras till godkända anläggningar för destruktion eller energiutvinning eller annat omhändertagande beroende på vad det består av.

Nedskräpning är på en nationell nivå ett problem för många kommuner. Invånare upplever ofta skräpiga miljöer som mer otrygga. Problemen kan ibland bero på att återvinningsstationer inte töms eller städas tillräckligt ofta men också på att människor har invanda mönster och beteenden som kan leda till nedskräpning. Ofta hänger det samman med hur tydligt eller otydligt informationen är kring återanvändning, källsortering och återvinning. Men också på grund av återvinningsstationernas tillgänglighet.

Buller uppkommer i samband med avfallshanteringen genom insamlingsfordon och tömning av behållare. Det klassas som kortvarigt buller men kan ändå orsaka problem för människors hälsa genom störd sömn och stress vilket vidare kan leda till andra besvär såsom trötthet, irritation, högt blodtryck och andra hjärt- och kärlsjukdomar. Det nationella miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" beskriver bland annat att störningar från trafikbuller ska minimeras.

4.1.2 Negativ miljöpåverkan

Det bedöms att en negativ påverkan på människors hälsa kan uppstå. Till exempel genom ökade bullernivåer och luftföroreningar i samband med insamling av avfall med diverse transporter.

Dock är omfattningen av negativ miljöpåverkan bedömd som liten eftersom den föreslagna avfallsplanen ej har några planerade åtgärder som påverkar bullernivåerna i större skala.

4.1.3 Positiv miljöpåverkan

Det bedöms att en positiv miljöpåverkan kommer uppstå i form av åtgärder för att minska nedskräpningen och bättre hantering av farligt avfall. Informationsåtgärderna bedöms också skapa en positiv miljöpåverkan på invånarna då de blir mer upplysta kring hur avfallet ska samlas in. Effekterna av minskad nedskräpning bedöms vara ökad trygghet och positiva upplevelser av offentliga miljöer.

4.1.4 Åtgärder

För att minska de negativa effekterna på människors hälsa vid genomförande av avfallsplanen bör hänsyn tas tidigt i processen till avfallshanteringen när nya bostadsområden planeras eller övrig fysisk planering av offentliga miljöer. Detta för att minimera och motverka buller, nedskräpning och skapa en bra hantering av avfall.

4.2 Mark och vatten

Här behandlas de åtgärder minskar förorening av mark och vatten såsom nedskräpning och dumpning av avfall i naturen samt åtgärder vid nedlagda deponier, återvinningscentraler och avfallsanläggningar. Utöver detta bedöms även föreningssituationen kring lakvatten från deponier och schaktmassor från ökad återvinning av avfall. Här kan det finnas både positiva och negativa effekter från genomförandet av avfallsplanen.

4.2.1 Nuläge och förutsättningar

Lakvatten från nedlagda deponier bidrar till utsläpp till mark och vatten. Sedan deponiförbudet trädde i kraft år 2001 förbränns, komposteras eller återvinns nästan allt avfall, endast ca 3–4% går till deponi. Inom Gällivare Kommun finns 40 identifierade nedlagda deponier/upplag. Majoriteten, 37 av dessa är kommunala och har avslutats. Deponierna har yttäckts med några få undantag där uppgifter saknas. Den enda aktiva deponin idag är den godkända deponin på Kavahedens avfallsanläggning. I dagsläget finns inga planerade åtgärder för avslutade deponier. De nedlagda deponierna har inventerats i två omgångar 1984 och 2003–2004 av miljökontoret i Gällivare. Riskbedömning är gjord 1984 och 1991 utifrån underlaget från 1984.

I Gällivare ligger Kavahedens avfallsanläggning och ÅVC där det finns en deponi för icke-farligt avfall, en för farligt avfall och ytterligare en för inert avfall. På Kavahedens ÅVC kan hushåll och verksamheter lämna metallskrot, trä, förpackningar och returpapper, elektronik och farligt avfall samt bygg- och rivningsavfall mm. Farligt avfall från hushåll tas även emot och mellanlagras. Anläggningen ligger ca 5 km norr om Gällivare centrum.

Återvinningscentraler finns i Skaulo, Ullatti, Nilivaara, Nattavaara, Dokkas och Hakkas. Återvinningscentralerna (ÅVC) är bemannade och tar emot grovavfall från hushåll, träavfall, metallskrot, deponi, elektronik (inkl. ljuskällor, vitvaror mm), bilbatterier, småbatterier och farligt avfall. Här kan hushållen sortera sitt avfall som sedan körs in till Kavahedens avfallsanläggning där avfallet vägs och läggs på mellanlager innan det bearbetas eller körs vidare för behandling. Driften av byarnas centraler utförs på entreprenad. Det är entreprenörernas jobb att hålla öppet, sköta om centralerna, se till att tömning sker och informera alla besökare om hur de ska sortera sitt avfall.

Insamlingsstationer för förpackningar av plast, papper, metall och glas samt tidningar finns i tätorten (10 st) och på landsbygden i Dokkas, Hakkas, Koskullskulle, Malmberget, Nattavaara, Skaulo, Stora Sjöfallet och Ullatti. FTI ansvarar för och skötseln och tömningarna utförs av deras entreprenörer. Tömningsintervallen är anpassat efter hushållens beräknade volymer. Återvinningsstationerna finansieras av avgifter på de varor vi köper.

Utsläpp till mark och vatten kan även ske till följd av olyckor och spill vid hantering av farligt avfall.

4.2.2 Negativ miljöpåverkan

De nedlagda deponierna utgör en risk för utsläpp till mark och vatten och det kan krävas åtgärder för att minimera de riskerna. Om läckage av miljöfarliga ämnen uppstår kan effekterna skapa störningar i ekosystemet. Då det just nu inte finns någon plan för flera av de nedlagda deponierna kan åtgärder och ytterligare bedömningar behövas framöver, eventuellt starta med en ny inventering. Det bedöms att det föreligger en risk för utsläpp till mark och vatten och att utsläppets omfattning kommer att reglera konsekvenserna på miljön.

Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte öka risken för utsläpp till mark och vatten men då inga åtgärder finns för att hantera de nedlagda deponierna så bedöms inte genomförandet av planen heller minska riskerna.

4.2.3 Positiv miljöpåverkan

Genomförandet av planen påverkar mark och vatten positivt genom minskade utsläpp. Om åtgärder planeras för de nedlagda deponierna kommer det uppstå positiva miljöeffekter från det i form av minskad risk för utsläpp. Positiva effekter bedöms också uppstå i samband med att ökningen av mängden avfall motverkas i samhället tack vare ökad återanvändning och minskade mängder farligt avfall. Den ökade materialåtervinningen och återanvändningen bidrar till att mindre material behöver utvinnas från jordskorpan och minskar då i sin tur tillförsel av giftiga ämnen till omgivande natur och miljö. Det blir på lång sikt därmed stora positiva effekter på miljön.

4.2.4 Åtgärder

Några förslag att ta hänsyn till vid genomförande av planens åtgärder för att motverka negativ påverkan och öka positiv miljöpåverkan presenteras nedan.

Informationen om nedlagda deponier samt den stora mängden av dem pekar på ett behov av bättre kunskap om riskerna för utsläpp från deponierna. Senaste inventeringen av deponierna gjordes 2003-2004 och en ny inventering och riskbedömning skulle kunna bidra till ny kunskap och möjlighet att planera framtida åtgärder för deponierna. Med dagens kunskapsläge kan bedömningen av utsläppsriskerna visa ett annat resultat än de som gjordes på 90-talet. Sluttäckning som syftar till att förhindra läckage av miljöfarliga ämnen är dyrt och även andra liknande metoder kan vara kostsamma och därför är det viktigt att förbättra kunskapsläget. En riskklassning som finns med i avfallsplanen är ett viktigt initialt steg. Kontroller av läckage av miljöfarliga ämnen kan inte endast finnas med som åtgärd för att minska riskerna utan fler åtgärder kommer behövas. Vari ansvaret för finansiering ligger är en viktig fråga som bör prioriteras tidigt i planeringsprocessen. De deponier som bidrar till störst risker för läckage till luft och vatten kan undersökas av tillsynsmyndigheter som i sin tur kan ställa krav på förbättringar inom rimlig tid.

4.3 Luft och klimatfaktorer

Här bedöms åtgärder som reglerar utsläpp från transporter samt gas från deponier som bidrar till global uppvärmning i form av växthusgaser och övriga luftföroreningar. Här kan både positiva och negativa effekter uppstå vid planens genomförande genom både ökade och minskade utsläpp av växthusgaser och andra luftföroreningar.

4.3.1 Nuläge och förutsättningar

Kväve- och svaveloxider är de vanligaste luftföroreningarna tillsammans med marknära ozon. Luftföroreningar med höga halter ställer till problem för människor och deras hälsa, speciellt nära föroreningskällan och inom tätt befolkade områden. Ca 5000 förtida dödsfall i Sverige per år är orsakat av höga partikelhalter⁽⁷⁾. Generellt i Gällivare kommun så är luftföroreningar låga men blir något högre i tätorterna och består av i huvudsak kvävedioxid och partiklar. Kvaliteten på utomhusluft och riktvärden styrs av luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477). Avfallshanteringen är i dagsläget helt beroende av transporter med tyngre fordon för insamling av

avfall samt transporter till behandlingsanläggningar. Även de privata transporterna till och från återvinningstationerna för att göra sig av med olika avfall behöver räknas in. Utsläppen från vägtrafik är ett av de största bidragen till klimatpåverkande gasutsläpp. I samma storleksordning kommer även utsläpp från industrier.

Sammantaget är det en relativt liten del av utsläppen av klimatpåverkande gaser i kommunen som kommer från avfallshanteringen. En del av avfallet behandlas inom kommunen på behandlingsanläggningen Kavaheden. Vissa avfallsslag kan behandlas i närliggande kommuner.

4.3.2 Negativ miljöpåverkan

Det bedöms att luftkvaliteten och klimatet kan påverkas negativt. Ökade transporter uppstår i samband med avfallsinsamling och hantering vilket ökar utsläppen av kväveoxider, koldioxid och partiklar till luft. För människans hälsa blir det konsekvenser i form av nedsatt lungfunktion och cancer. Ett förändrat klimat och högre temperatur är också negativa miljöeffekter som uppstår. Då många hushåll ligger på långa avstånd från varandra i Gällivare kommun blir det relativt små avfallsmängder som samlas in i förhållande till transportsträckorna och utsläppen från fordonen.

Dock bedöms omfattningen av dessa miljökonsekvenser vara relativt små med hänsyn till avfallshanteringens andel av de totala utsläppen från transportsektorn.

Deponigas avgår från Kavaheden avfallsanläggning och deponi. Deponigasen innehåller metan som även den påverkar klimatet på ett negativt sätt.

4.3.3 Positiv miljöpåverkan

Eftersom avfallsplanen genomförande kommer leda till minskade mängder uppkommet avfall och, en ökad återanvändning och återvinning samt minskat matsvinn och ökad insamling av matavfall bedöms en positiv miljöpåverkan kunna uppstå gällande luftkvalitet och klimatfaktorer.

Insamling av matavfall bidrar till skapandet av biogas som kan nyttjas som fordonsbränsle istället för fossila bränslen. Detta kan hjälpa till att minska koldioxidutsläppen och partiklar till luften. Ett fordon som drivs med bensin eller diesel och sedan ersätts med biobränsle minskar klimatpåverkan med 90 %. (Enligt Avfall Sverige, rapport 2014:14 kan en personbil köra nästan 2 kilometer på den mängd biogas som produceras från 1 kg matavfall).

Gällivare kommuns avfallsplan innehåller åtgärder som syftar till att uppmuntra initiativ som leder till minskat matsvinn. Detta bidrar positivt till miljön genom att minska trycket på livsmedelsproduktionen och därmed också minska utsläppen av växthusgaser till atmosfären.

4.3.4 Åtgärder

För att minska negativ påverkan på luft och klimat vid genomförande av planen föreslås:

- Fastighetsnära insamling och en välplanerad rutt inför avfallsinsamling. Maximera avfallsinsamlingen i samband med långa körningar.
- Avfall från mat bör behandlas på en anläggning så att biogas kan produceras vilket kan minska användningen av fossilt bränsle.
- Transporter som används vid insamling av avfall bör bidra så lite som möjligt till klimatförändringar

4.4 Materiella tillgångar och resurshushållning

Åtgärder som påverkar återvinning av material och avfall samt förebyggande av avfall samt en hållbar konsumtion behandlas i det här kapitlet. Till exempel utveckling av återvinningscentraler, matavfallsinsamling, fastighetsnära insamling. Positiva effekter förväntas vid genomförande av avfallsplanen.

4.4.1 Nuläge och förutsättningar

I Gällivare kommun sker insamling av avfall både från kommunala och privata verksamheter och hushåll. Hushåll och verksamheter lämnar sitt avfall i kärl vid fastigheten där det hämtas och transporteras vidare till Kavahedens avfallsanläggning för omlastning. Den brännbara fraktionen transporteras vidare till Kiruna för energiutvinning. Flera hushåll i Gällivare har någon form av hemkompost för trädgårdsavfall och köksavfall. Trädgårdsavfall från kommunens grönytor och kyrkogårdar körs till Kavaheden. Grovavfall hämtas eller transporteras av hushåll och verksamheter till Kavahedens ÅVC där det sorteras. Deponirest hämtas tillsammans med grovavfall en gång per år hos hushållen och kan även lämnas på ÅVC. Deponirest deponeras på Kavaheden. År 2017 uppgick mängden avfall från hushåll till 507 kg/invånare ⁽⁸⁾. Mängden avfall är ungefär lika år 2012 och år 2017.

4.4.2 Negativ miljöpåverkan

Avfallsplanens genomförande bedöms inte medföra några negativa miljöeffekter gällande materiella tillgångar och resurshushållning.

4.4.3 Positiv miljöpåverkan

De positiva miljöeffekterna är bedömda att uppstå till följd av planens genomförande i form av minskade mängder avfall, ökad återvinning och ökad återanvändning. De planerade åtgärderna för att öka resurshushållningen i livsmedelskedjan kommer vid genomförande att kunna bidra till tillvaratagande av växtnäring, energiutnyttjande och minskat matsvinn vilket bedöms som positiv miljöpåverkan då mängden fossila bränslen kan minska. Åtgärder som tas för att öka återanvändning, materialåtervinning och materialutnyttjande bedöms ha en positiv miljöpåverkan.

Åtgärder som rör information om returpapper och förpackningsavfall samt källsortering bedöms vara positiva för miljön.

De åtgärder som beskriver en ökning av återanvändning av textilier, möbler, elektronik etc. genom att inventera befintlig utrustning i kommunala verksamheter och ställa krav vid upphandlingen av köp för att öka återanvändning bedöms leda till positiv miljöpåverkan.

4.4.4 Åtgärder

Informationsinsatser som genomförs i syfte att öka sortering, återanvändning och återvinning hos invånarna behöver stor uthållighet då beteenden och mönster som skall ändras ofta kräver lång tid för att fastställas. Hur och när informationsinsatser görs är därför av stor vikt för resultatet.

Att det finns återvinningsstationer som är tillgängliga och hushållsnära kan bidra till en ökad återvinning som i sin tur ger positiv miljöpåverkan.

Vid planering av nya bostäder och verksamheter i kommunen bör avfallshanteringen tas i beaktning så att till exempel avfallsinsamlingen förenklas och att återvinning av förpackningar med producentansvar underlättas.

4.5 Bebyggelse och kulturmiljö

Fysisk planering och byggande på grund av ändrade insamlingsystem bedöms här och hur de eventuellt påverkar bebyggelse och kulturmiljö. Till exempel lokalisering av nya avfallsanläggningar, eller ändringar av

befintliga liksom återvinningscentraler och återvinningsstationer. Både positiva och negativa miljöeffekter kan uppkomma vid genomförandet av planen.

4.5.1 Nuläge och förutsättningar

I Gällivare kommun finns det platser, anordningar, anläggningar och system för att hantera avfall, t.ex:

- Papperskorgar och källsortering i offentlig miljö, Återvinningsstationer (ÅVS). Återvinningscentraler (ÅVC). Alltinget, återvinningsmarknad, Kavahedens avfallsanläggning osv.

Behovet av nya insamlingssystem och anläggningar ses över kontinuerligt. En ombyggnation av Kavahedens ÅVC utfördes 2014. En omprovning av hela Kavahedens avfallsanläggning har påbörjats för att den bättre ska anpassas till de avfallsfraktioner och mängder som tas emot och som kan förutses tas emot de närmaste 10 - 15 åren. Kommunen ska också utreda behovet av en egen anläggning för omhändertagande av matavfallet eller om det ska transporteras till en anläggning i regionen.

4.5.2 Negativ miljöpåverkan

Om vissa av de planerade åtgärderna genomförs som skulle innebära en ombyggnation eller tillbyggnation av avfallsanläggningar bedöms att en negativ miljöpåverkan kan uppstå till följd av ökad markanvändning. Konflikter om markanvändning kan också uppstå.

4.5.3 Positiv miljöpåverkan

Det bedöms som att positiv miljöpåverkan kan uppstå till följd av åtgärderna som rör om eller tillbyggnad av existerande avfallsanläggningar då det kan innebära en effektivare och klimatsmartare hantering av avfall.

4.5.4 Åtgärder

God planering av avfallslösningar är viktiga för att säkerställa bra service och för att kunna utnyttja markyta på ett effektivt sätt. Utformningen av nya anläggningar eller ombyggnad av befintliga är avgörande för att begränsa negativ miljöpåverkan på stadsmiljön. Till exempel så kan en framtida avfallsanläggning som ligger längre ifrån Gällivare än Kavaheden bedömas få positiva effekter på miljön i form av minskade deponigaser, minskad tung trafik inne i staden och mindre buller.

4.6 Inbördes förhållande mellan ovanstående miljöaspekter

Alla miljöaspekter har en koppling till varandra. En åtgärd kan påverka flera av aspekterna samtidigt och bedömas som både positiv och negativ för miljön. Till exempel om en ny avfallsanläggning för matavfall byggs så blir det positiva miljöeffekter då det kan skapa förutsättningar för ökad återvinning av matavfall som i sin tur leder till minskat tryck på livsmedelproduktionen och minskar mängden koldioxid som släpps ut i atmosfären samt att energin kan nyttjas, men det kan också uppstå negativ miljöpåverkan i form av ökade transporter som bidrar till mer utsläpp av växthusgaser.

5.0 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

5.1 Betydande miljöpåverkan

Syftet med avfallsplanen är att gynna en hållbar utveckling. Planen har i grunden en positiv påverkan på människors hälsa och miljön och genomförandet av den bedöms leda till flera positiva miljöeffekter såsom förbättrad resurshushållning, minskad föroreningstygnd på miljön och mindre tryck på växthuseffekten.

De åtgärder som på lång sikt bedöms bidra till störst positiv miljöpåverkan är:

- Verksamheter ska öka återanvändningen, öka återvinningsgraden och bli bättre på att omhänderta farligt avfall på rätt sätt. Bland annat genom att kommunen fortsätter arbeta för att produkter och avfall som lämnas på Kavahedens återvinningscentral styrs till återanvändning och förberedelse för återanvändning genom återvinningsmarknaden Alltinget.
- Identifiera och inventera problem relaterade till nedskräpning för att kunna utveckla en handlingsplan med fungerande åtgärder för att minska nedskräpningen med hjälp av Naturvårdsverket, stiftelsen Håll Sverige Rent och Havs- och vattenmyndighetens vägledning om nedskräpning till kommunerna: Strategiskt arbete för minskad nedskräpning, Rapport 65519.
- Matsvinnet ska minska och avfallssorteringen ska förbättras i företag och verksamheter genom regelbunden riktad information till företag och verksamheter om hur de undviker att matavfall uppstår och hur matavfallet ska sorteras. En förundersökning pågår för att utreda hur matavfall kan samlas in och tas omhand på ett mer resurseffektivt sätt.
- Insamlingssystemen ska kontinuerligt förbättras ur ett helhetsperspektiv, d.v.s. förbättra återvinningsstationernas ytor och uppställning och utveckla grovavfallshämtning.

5.2 Nationella miljömål

De nationella miljömålen och målen för avfallsplanen följer Sveriges nationella avfallsplan inom områden som ökad återvinning, återanvändning och sortering av hushållsavfall, övrigt avfall och matavfall. Även insatser för minskat matsvinn går att finna i den lokala avfallsplanen som är en del de nationella miljö kvalitetsmiljömålen. Arbetet mot en mer hållbar utveckling och att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen finns med i Gällivare avfallsplan och åtgärderna kommer kunna bidra till positiva effekter för miljön.

5.3 Åtgärder mot negativ påverkan

Nedan beskrivs förslag att ta hänsyn till vid genomförande av planens åtgärder för att motarbeta negativ miljöpåverkan eller öka positiv miljöpåverkan:

- God planering av avfallslösningar är viktiga för att säkerställa bra service och för att kunna utnyttja markyta på ett effektivt sätt.
- Informationsinsatser som genomförs i syfte att öka sortering, återanvändning och återvinning hos invånarna behöver stor uthållighet då beteenden och mönster som skall ändras ofta kräver lång tid för att fastställas. Hur och när informationsinsatser görs är därför av stor vikt för resultatet.
- Fastighetsnära insamling och en välplanerad rutt inför avfallsinsamling. Maximera avfallsinsamlingen i samband med långa körningar.
- Införa insamling av matavfall och arbeta för minskat matsvinn.
- Transporter som används vid insamling av avfall bör bidra så lite som möjligt till klimatförändringar

- En ny inventering och riskbedömning av Gällivare kommuns nedlagda deponier för att kunna säkerställa minskade risker för utsläpp av giftiga ämnen till mark och vatten i framtiden.

5.4 Sammanfattande bedömning

Miljökonsekvenserna som uppstår till följd av genomförd avfallsplan bedöms sammanfattningsvis vara positiva. De få negativa konsekvenserna bedöms som små och går främst att urskilja i samband med transporter av avfall. Avfallsplanens inriktning är tydligt kopplad till en hållbar utveckling och de nationella miljömålen.

6.0 UPPFÖLJNING AV ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA MILJÖPÅVERKAN

Uppföljning av planens mål och åtgärder bör ske årligen eller med andra lämpliga intervall. Resultatet av uppföljningen bör presenteras för berörda ansvariga politiker. Kommunen ska följa upp arbetet med informationsinsatser genom en enkät till kommuninvånarna och till kommunens verksamheter. En plockanalys ska också utföras för att följa upp hur sorteringen av avfall som kommunen ansvarar för fungerar.

7.0 MEDVERKANDE

Diana Jonsson, miljökonsult Golder Associates AB

Christin Jonasson, projektledare Golder Associates AB

Irina Liashenko, Avfallsplanerare, Samhällsbyggnads- och teknikförvaltning, Gällivare kommun

8.0 REFERENSER

1. Föreskrifter, NFS 2017:2, om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. Vägledning om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall, Rapport
2. Gällivares avfallsplan 2020-2024
3. Förpacknings- & tidningsinsamlingen www.ftiab.se
4. FN:s utvecklingsprogram, UNDP De globala målen, www.globalamalen.se
5. Regeringen, Nationella miljö kvalitetsmål. I <http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/>.
6. Naturvårdsverket. Att göra mer med mindre. Rapport 6857. Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023
7. IVL 2009, "Quantification of population exposure to PM2.5 and PM10 in Sweden 2005", B 1792
8. Gällivare kommun avfallsmängder 2012 - 2017.

Signatur sida

Golder Associates AB

Diana Jonsson
Miljökonsult

Christin Jonasson
Uppdragsledare

DJ, CJ

Org.nr 556326-2418
VAT.no SE556326241801
Styrelsens säte: Stockholm

i:\projekt\2018\18108154 renhållningsordning gällivare kommun\8.rapporter\mkb gällivare kommun_utställning 200924.docx

golder.com